

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף פט:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה עג

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

עיקר היצה"ר הוא מהדינים, כי אפי' היצה"ר העב והגשמי של עכירות הדמים, בוודאי יש לו שורש למעלה הימנו. וזה היצה"ר שלמעלה ממנו יש לו ג"כ שורש, כי יש כמה בחי' ביצה"ר^א ויש יצה"ר שאינו מגושם כ"כ שאינו מעכירת הדמים, אך הוא בחי' קליפה דקה. וגם זה היצה"ר אינו היצה"ר של הקדושים בעלי חכמה ודעת, כי אצלם הוא רק היצה"ר שלמעלה שהוא מלאך הקדוש, שהוא בחי' גבורות ודינים. והוא תכלית השורש העליון של כל היצרים רעים, מהיצה"ר העליון עד היצה"ר התחתון המגושם והמוזהם השומה

והפתי והסכל, עכירת הדמים. ע"כ כשיש על אדם דינים, מאחר שמתגבר עליו גבורות ודינים, שהוא השורש של כל היצה"ר, ע"כ אז מתגבר עליו מאד היצה"ר שלו, וצריך השתדלות והתחזקות על זה. ותדע שהיצה"ר של רוב העולם שהוא עכירת הדמים, הוא שמות ושגנון וסכלות גדול, כמה שאמרו (סוטה ג) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שמות. כי באמת יש רוח שמות של עבירה שהוא חכם גדול יותר מכל העולם, ואעפ"כ הוא רוח שמות. אך זה הרוח שמות של רוב העולם, הוא שמות ממש, אויל פתי ומשוגע. והלא תראה שיש כמה בני אדם, שיש להם הרהורי ע"ז. ויש שבשעה שעומד להתפלל, בא לנגדו דמות ע"ז. ואף שידוע בעצמו שאין בה ממש, אעפ"כ מתגבר עליו מאד, ומצטייר ועומד לפניו זה הדמות, וקשה לו מאד להעביר זאת מדמיונו ומחשבתו. ועתה ראה היש לך שמות גדול ושגנון יותר מזה. ובוודאי מי שמתגברים עליו אלו הדמיונות, קשה לו מאד להנצל מהם, ולהעבירם ממוחשבתו. וכל מה שמתגבר ומנענע וזורק ראשו הנה והנה, מתגברים עליו הדמיונות אלו יותר ויותר. כי זה טבע וסגולת של אילו היצרים המזוהמים, כל מה שרוצים להתגבר על אלו המחשבות, יותר ויותר הם מתגברים. כי הוא כמו שאדם בורח מדבר, ומסתכל מן הצד כלאחר יד על זה הדבר שברח ממנו, ואזי הדבר הזה מתגבר עליו ביותר, כי לא הסיה דעתו מזה, רק אדרבא שמתחיל בכל פעם לאחריו על זאת המחשבה, והבן זה. וכמו שידוע לכל מי שנלכד בזה, ויש לו אלו המחשבות ר"ל. ובוזה יכול כל אדם להבין שהוא שמות ושגנון גדול, והוא רק מעכירת הדמים, מעכירת ובלבול המוח. כי זה ידוע לכל שע"ז אין בה ממש, ואף על פי כן קשה לו מאד לסלק מחשבתו מהם, מחמת שכבר נתעכר ונתבלבל מוחו מאד. כן אלו הרהורי זנות שיש לרוב העולם, בפרט כשרואה

בעיניו, כגון בעת שנודמן לפניו אשה, וכשהוא רוצה להיות איש כשר, ואינו רוצה אלו הרהורים, ואזי מנענע ראשו, ורוצה לסלק המחשבות אלו ממנו, ויותר ויותר הם מתגברים עליו כנ"ל. ובאמת מי שיש לו דעה, הוא אצלו שמות גדול, ואינו נחשב אצלו אפילו לשום מעלה, מה שאינו נופל עליו הרהור מזה, ואינו צריך כלל לזרוק ולנענע ראשו כלל. וכמו שאצל רוב בני אדם הוא שמות ושגנון אלו הרהורי ע"ז, כן אצלו שמות הרהורי זנות. וע"כ איתא בזהר (קדושים פד), שרשב"י כד הוא נשין שפירין אמר אל תפנו אל האלילים [1]. כי הם בחי' אלילים, וכמו שהרהורי ע"ז הם שמות נגלה לכל העולם, כן אלו הרהורי זנות הם שמות ושגנון. ע"כ עיקר התקנה, מי שכבר נלכד בזה, ויש לו אלו המחשבות, הן הרהורי זנות, הן הרהורי ע"ז ח"ו, אין לו תקנה, רק שיקדש ויטהר גופו, כדי שיודכך ויטהר דמיו. וילך אצל חכם האמת, ויורה לו דרכי התשובה, דרכי החכמה עצות נכונות על כל דבר [2]. אז יבנע לבבו הערל [3] ושב ורפא לו [4]. אבל כל זמן שעדיין לא נתקדש ונטהר גופו, אין שום תקנה מה שמתגבר ומתאמץ ויש לו יסורים גדולים לסלק המחשבה, כי יותר ויותר הם מתגברים כנ"ל [5]. גם עצבות הוא מוזיק מאוד^ד, ונותן כח לזה היצה"ר העב הגשמי. ע"כ אדרבא אם רוצה להיות ירא ה' ורוצה להתפלל, ואינו רוצה באלו המחשבות רעות, צריך שלא להשיגה עליהם כלל, ושלא יכפת ליה מה שעומדים לפניו, ורק יעשה את שלו במה שהוא עוסק, בתורה או תפלה או מו"מ, ולא ישיגה עליהם כלל. וכמו ששמעתי מעשה באחד שבשעה שעמד להתפלל, היה מוזמן ועומד לפניו בדמיונו עכו"ם ערל, והיה לו יסורים גדולים מזה, וכל מה שרצה להתגבר ולסלק המחשבה, התגברה עליו יותר. ויעץ לו חכם [6], שלא יכפת ליה, ויעמוד העכו"ם, ואעפ"כ יעשה את שלו ויתפלל [7], ובוזה יסתלק ממנו. אך זה עצה לפי שעה, כל זמן שלא נתקדש גופו עדיין. והעיקר לקדש ולטהר עצמו כנ"ל, וילך לחכם, ויתן לו עצה נכונה על כל דבר כנ"ל :

עג [2] (לשון החברים) (ישעי' מג) **כי תעבור במים אתך אני**. דהנה התורה סתים וגליא [2], והקב"ה ג"כ סתים וגליא [7]. דהיינו מה שנגלה לנו הוא הלבוש והיצוניות, ומה שנסתר ממנו הוא הפנימיות. והנה כל אדם צריך לזרוז את עצמו להשיג הפנימיות מה שנסתר ממנו. אך איך יוכל להגיע אל הנסתר ממנו, בתפלה לשמה [8], שיקשר המחשבה אל הדיבור של התפלה בקשר אמיץ וחזק. כי הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים (הולין ס' ע"ב) [10]. ולמה, כי הקב"ה הפיץ חסד הוא [11], ורוצה תמיד להשפיע השפעות וברכות. ואין השפעה יכולה לירד, רק ע"י כלי

תורה אור
 שמות יתרו יט (כא) ויאמר יקוק אל משה רב העד קצם פן יתרו אל יקוק לראות ונפל מפניו רב: ויקרא קדשים יט (ד) אל תפנו אל האלילים ואלהי מסקה לא תעשו לכם אני יקוק אלהיכם: ויקרא בחקתי כו (מא) אף אני אלף עפם בקרי ויהבתי אתם בארץ איבים או אז יבנע לבבם הערל ואז ירצו את צונם: ישעיה ו (י) השמן לב העם הזה ואניו הקבד ועיניו השע פן יראו בעיניו ובאניו יבנע לבבם הערל ויבין וישב ורפא לו:
 תורה עג
 ישעיהו מג (ב) כי תעבר במים אתך אני ובגדות לא ישפוף כי תלך במו אש לא תהיה ואתה לא תבצר בך: מביה ז (יח) מי אל כמוך נשא צון ועבר על פשע לשארית נחלתו לא תחזיק לדע אפו כי תפץ חסד הוא:

^א תערת השייכים להנה - 1 * בתורה ה' תנינא את' ו' ובתורה ט' תנינא [תורה ו' את' ה' תורה נד את' ב']
² מתורלו - להשיית
³ בתורלו ומתורלו - אלו
⁴ מתורלו - דיעה
⁵ ויקרא יט ד'. נוכר לעיל סוף תורה לו [דף ג:]
⁶ עיין תורה ו' את' ב' עיקר התשובה להפוך דם לדום ע"י שידום וישתק על ביוזני ע"ש. עד שזוכה ללבי חלל בקרבי.
⁷ ויקרא כו מא
⁸ ישעיהו ו' י'
⁹ עיין תורה רגל תורה נ' תנינא והיי מוהר"ן סימן מד
¹⁰ מתורלו - מאד
¹¹ עיין תניא פרק כח
¹² עיין שיש"ק ח"ד סימן מה ביאור עפ"י תורה קצח
¹³ תורה זו נאמרה בשנת תקנט בתחילת הקיץ בסעודה שלישית של שבת ראשונה אחרי שחזר רבינו מארץ ישראל. כמבואר בחיי מוהר"ן סימן קמג וע"ש שתורה זו היתה יקרה וגדולה בעיניו מאד, ושם סימן קמו משמע שכבר השיג אותה לפני הנסיעה לא"י. הלשון הוא לשון החברים ועיין פל"ח תורה יב את' ב' מה החילוק בין לשון החברים ללשון מוהר"ן. (מה שכתב שם שלשון חברים הוא לפני שהתקרב מוהר"ן עיין חיי מוהר"ן תקעה שלא דווקא וגם אח"כ היו תורות שנכתבו ע"י החברים ועיין סימן תקלג שברך כלל הכונה לרבי אברהם פעטרבורג. ועיין סוף תורה קח שעפ"ר הלשון לא מדוייק ועיין שיש"ק ח"א תפו בשם ביאה"ל שהיה רחוק מלהעמיק וכו')
¹⁴ זוהר פרשת אחרי מות דף עא: עב: עג: עה.

¹ זוהר פרשת נח דף סד: ונכפל בפרשת פקודי רכז:
² עיין תורה טו את' ד' ובביאור הרב"ח (ד"ה ואתי פושקנצא)
³ ויבמות סד. וספר החינוך מצוה תל.
⁴ * מיכה ז' יח

פסו: ליקוטי

כי תעבור במים עג רומה עד

מוהר"ן

הנקרא **אני** [א], שנאמר (במדבר ו) **ואני אברכם**. והכלי הנ"ל נעשה ע"י כל אחד מישראל כשמתפלל באופן שמקשר המחשבה להדיבור. כי כל אחד מישראל נקרא צדיק, שנאמר (ישעי' ס') **ועמד ישראל כולם צדיקים** [ב]. והצדיק נקרא **אלף**, מלשון **אלופינו מטובלים** (תהלים קמד). והגוון נקרא דיבור, כי הדיבור הוא מלכות, ע"ד מלכות פה [ג] ומלכות נקרא גון [ד], כמ"ש (תהלים עב) **ינון שמו**, ופי' רש"י לשון מלכות. והי"ד נעשה ע"י המחשבה שמקשר להדיבור כנ"ל. כי המחשבה נקרא יוד, כמ"ש (שמות טו) **אז ישיר משה**, ופי' רש"י יו"ד ע"ש המחשבה נאמרת. ונגמר הכלי הנקרא **אני** והשפע יורד ונשלם הפץ הש"י, **כי הפץ חסד הוא** [ה], ולפיכך השם יתברך מתאוה לתפלתן :

וידוע הוא, כי מי שמקבל תענוג מאחר נקרא נוקבא, ר"ל לגבי . ונמצא כשהש"ית מקבל תענוג מישראל מתפלתן, כביכול נעשה נוקבא לגבי ישראל. וזהו שכתוב (במדבר כח) [ו] **אשה ריח ניהוח לה**, כי על ידי ריח הניהוח שמקבל השם יתברך מתפלות של ישראל, נעשה בסוד אשה. ונקבה **תסובב גבר** (ירמ' לא), א"כ מהפנימות נעשה היצונות. 'וע' לעיל בהתורה אור הגנוז (ס' ט"ו) שם מכוואר ג"כ ענין זה) . וזהו פי' הפסוק, **כי תעבור במים**, ותעבור מלשון התגלות, כמה שכתב"י (שמות יב) **ועבר ה' לנגוף את מצרים** ות"א ויתגלי ה' וכו'. ואין מים אלא תורה [ז]. והפי' הוא, כשתרצה שיתגלה לך הנסתר מהתורה. **אתך אני**, כלומר תראה שתעשה הכלי שנקראת **אני** כנ"ל :

עד [ח] (תהלים נז) **רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך הנה** כל אדם צריך לרפאות נפשו, והיינו להעלותה למקום שורשה. ובמה, דהנה יש שני מיני דינים [ט]. א', דינא דמסאבא, בחי' נחש הטיל זוהמא בחוה (שבת קמו). ויש דינא קדישא, כמ"ש (משלי ג) **אשר יאהב ה' יוביח**. והתחלת התקרבות הוא התרחקות, כמ"ש חז"ל (תענית ח) כל המצדיק א"ע מלמטה מצדיקים עליו את הדין מלמעלה. והוא בחי' מוהין דקטנות, והוא בחי' **אברהם הוליד את יצחק** (בראשית כה). כי אברהם הוא חסד, ויצחק הוא גבורה, **פחד יצחק** [י]. והסוד זה מלוכב בגבורה הח"ד (תהלים כ) **בגבורת ישע ימינו**, וזה שנאמר (שם קז) **כי גבר עלינו חסדו**. וזהו כי יצחק הוא בחי' אלקים, כמה שכתוב (בראשית כא) **צחוק עשה לי אלקי**. והוא בא מבחי' שרה, מדת מלכות, כמו שפי' רש"י [יא] ששרה על כל העולם, ודינא דמלכותא דינא (גיטין יז). והמלכות נקרא צדק, כמ"ש (ת"ז דף יז:) **צדק מלכותא קדישא, ומלכי צדק מלך שלם** (בראשית יד). וזהו בחי' קטנות. והוא בחי' **ותכהניח עיניו מראות** (שם כז) והוא בחי' חשך **ולחושך קרא לילה** (שם א) והוא בחי' נפש, כמ"ש (ישעי' כו) **נפשי איותך לילה** (כ"א). וצריך כל אדם לילך מקטנות לגדלות. וכשבא לגדלות, הוא בחי' (בראשית ג) **ותפקחנה עיני שניהם**,

תורה אור
במדבר נשא ו (כו) ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכ וישעיהו ט (כא) ונשפך בלם צדיקים לעולם ויירשו ארץ נגד מטעו קטני נעשה ידי להתפאר. תהלים קמד (ד) אלושני כספלים אין פרץ ואין יצואת ואין זיקה ברחמינו. תהלים עב (ד) יהי שמו לעולם לפני שמש ינון (ינון) שמו ויתקרו בו כל גוים אשרויה: שמו בשלח טו (א) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליתיה ויאמרו לאמר אשריה ליתיה כי גאה גאה סוס ורכבו רקע בים: מיכה ו (ח) מי אל כמך נשא עין ועבר על פני ישראלית נתלת לא תהיוק לרע אפי כי חפץ נפש הוא: במדבר אהר כח (ח) ואת הכסף השני נעשה בין תעריבים כמנת הנקר וכנספי תעשה אשר רית ניתח ליתיה:

ירמיה לא (כא) עד מתי תתקיימן קצין נקה תסובב גבר. שמוט אב יב (כב) ועבר ויהי לנגמ לבגדו ויקרא את הים על השקוף ועל שמי המוחות ועל ויהי על השפת ולא נתן הפשיות לבא אל מקינם לנגפי:

תהלים נו (ח) ורפה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך: משלי ג (ב) כי את אשר יאהב יעק יוכיח וקבא אתו בן ידעה: בראשית תלדת כה (ט) ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק: בראשית וישלח לא (וב) לילי אילתי אבי אלתי אברהם ואלתי יצחק הנה לי כי עשה ריקם שלחתי את עניי ואני יגיע פפי ראה אלהים ויחם אשתי: תהלים כ (ח) עשה ודעת כי הושע ויהי משהו יעבדו משמי קדשו בגבורת ישע ימינו:

תהלים קז (ב) כי גבר עלינו חסדו ואמתי יעק לעולם הללו יה: בראשית יורא כא (ו) ותאמר שרה צחק קשה לי אלהים על השפע יצחק לי: בראשית קז לך ד' (ח) ונולדי צחק מלך שלם הוציא אותי מים וזאת כתיב לאל עילוי: בראשית תולדת כו (א) ויהי ב' וכן יצחק ותקרינו עיני מראת ויקרא את עשו בנו הגדול ויאמר אליו בני ויאמר אליו נתני: בראשית א (ה) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי קר יום אחד: פ' ישעיהו יז (ח) נפשי איותך בלילה אף רוחי קבני אשתך כי כאשר טפספסדו לארץ צדק קדשו ישיב תבל:

בראשית ג (ח) ותפקחנה עיני שניהם וירעו כי עירומם והספידו עלה הארץ וקשה להם תורת: בראשית א (ד) וירא אלהים את האור ויבדל אלהים יום מהאור ויהי היום: ויקרא אהר כח (ח) ואת הכסף השני נעשה בין תעריבים כמנת הנקר וכנספי תעשה אשר רית ניתח ליתיה:

א עיין תורה פד תנינא תפלה בחי' מלכות בחי' אני.
ב בתקפא - ונמך ישראל כולם, בדפורי' ותורלד' ותמורלי - ונמנו כולם (כשלוש הפסוק ויעין תורה לד אות ד גם שם כתב רבינו ונמך ישראל)
ג עיין לעיל תורה לד אות ד ובתורה כג אות ג.
ד פתח אליהו
ה עיין תורה א'
ו בדפורי' והשפעה יוד, בתקפא (בגרו)- והשפעה יוד, בתקפא (גיסין ואוצר) ותורלד' ותמורלי- והשפעה יוד (לא נמצא בלוח השמטות דפורי')
ז מיכה ד' הג"ל
ח גזר ז' פעמים בתורה. מהם ג"פ במדבר כה שציינו מוהרנ"ת.
ט גם בדפורי' ותורלד' - מהפנימות נעשה היצונות, מתורלד' - מהפנימות נעשה היצונות מוהרנ"ת בתקפא
י גם בדפורי' ותורלד' - שכתב ותמורלי - שכתוב

א עיין תורה פד תנינא תפלה בחי' מלכות בחי' אני.
ב בתקפא - ונמך ישראל כולם, בדפורי' ותורלד' ותמורלי - ונמנו כולם (כשלוש הפסוק ויעין תורה לד אות ד גם שם כתב רבינו ונמך ישראל)
ג עיין לעיל תורה לד אות ד ובתורה כג אות ג.
ד פתח אליהו
ה עיין תורה א'
ו בדפורי' והשפעה יוד, בתקפא (בגרו)- והשפעה יוד, בתקפא (גיסין ואוצר) ותורלד' ותמורלי- והשפעה יוד (לא נמצא בלוח השמטות דפורי')
ז מיכה ד' הג"ל
ח גזר ז' פעמים בתורה. מהם ג"פ במדבר כה שציינו מוהרנ"ת.
ט גם בדפורי' ותורלד' - מהפנימות נעשה היצונות, מתורלד' - מהפנימות נעשה היצונות מוהרנ"ת בתקפא
י גם בדפורי' ותורלד' - שכתב ותמורלי - שכתוב

א עיין תורה פד תנינא תפלה בחי' מלכות בחי' אני.
ב בתקפא - ונמך ישראל כולם, בדפורי' ותורלד' ותמורלי - ונמנו כולם (כשלוש הפסוק ויעין תורה לד אות ד גם שם כתב רבינו ונמך ישראל)
ג עיין לעיל תורה לד אות ד ובתורה כג אות ג.
ד פתח אליהו
ה עיין תורה א'
ו בדפורי' והשפעה יוד, בתקפא (בגרו)- והשפעה יוד, בתקפא (גיסין ואוצר) ותורלד' ותמורלי- והשפעה יוד (לא נמצא בלוח השמטות דפורי')
ז מיכה ד' הג"ל
ח גזר ז' פעמים בתורה. מהם ג"פ במדבר כה שציינו מוהרנ"ת.
ט גם בדפורי' ותורלד' - מהפנימות נעשה היצונות, מתורלד' - מהפנימות נעשה היצונות מוהרנ"ת בתקפא
י גם בדפורי' ותורלד' - שכתב ותמורלי - שכתוב

א עיין תורה פד תנינא תפלה בחי' מלכות בחי' אני.
ב בתקפא - ונמך ישראל כולם, בדפורי' ותורלד' ותמורלי - ונמנו כולם (כשלוש הפסוק ויעין תורה לד אות ד גם שם כתב רבינו ונמך ישראל)
ג עיין לעיל תורה לד אות ד ובתורה כג אות ג.
ד פתח אליהו
ה עיין תורה א'
ו בדפורי' והשפעה יוד, בתקפא (בגרו)- והשפעה יוד, בתקפא (גיסין ואוצר) ותורלד' ותמורלי- והשפעה יוד (לא נמצא בלוח השמטות דפורי')
ז מיכה ד' הג"ל
ח גזר ז' פעמים בתורה. מהם ג"פ במדבר כה שציינו מוהרנ"ת.
ט גם בדפורי' ותורלד' - מהפנימות נעשה היצונות, מתורלד' - מהפנימות נעשה היצונות מוהרנ"ת בתקפא
י גם בדפורי' ותורלד' - שכתב ותמורלי - שכתוב

א עיין תורה פד תנינא תפלה בחי' מלכות בחי' אני.
ב בתקפא - ונמך ישראל כולם, בדפורי' ותורלד' ותמורלי - ונמנו כולם (כשלוש הפסוק ויעין תורה לד אות ד גם שם כתב רבינו ונמך ישראל)
ג עיין לעיל תורה לד אות ד ובתורה כג אות ג.
ד פתח אליהו
ה עיין תורה א'
ו בדפורי' והשפעה יוד, בתקפא (בגרו)- והשפעה יוד, בתקפא (גיסין ואוצר) ותורלד' ותמורלי- והשפעה יוד (לא נמצא בלוח השמטות דפורי')
ז מיכה ד' הג"ל
ח גזר ז' פעמים בתורה. מהם ג"פ במדבר כה שציינו מוהרנ"ת.
ט גם בדפורי' ותורלד' - מהפנימות נעשה היצונות, מתורלד' - מהפנימות נעשה היצונות מוהרנ"ת בתקפא
י גם בדפורי' ותורלד' - שכתב ותמורלי - שכתוב

בס"ד

מאמר כי תעבור במים אתך אני

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

בשנת תקנט בתחילת הקיץ בסעודה שלישית של שבת ראשונה אחרי שחזר רבינו מארץ ישראל. (חי"מ קמג) כנראה בעיר מעדוועדיבקע/שם גר אז.

פתיחה

רבנו מבאר כיצד זוכים שיתגלה הנסתר שבתורה דהיינו אור הגנוז שבתורה דהיינו הנסתר של הקב"ה, ע"י תפילה בכוונה, כי הקב"ה חפץ חסד, על כן מתאוה לתפילה של צדיק המכוון היטב בתפילה וקושר המחשבה לדיבור בקשר אמיץ, כי רק תפילה כזו היא כלי שיכול להשפיע בו טוב לישראל, ומי שזוכה למלא תאוותו זו של הקב"ה, אזי ביחס אליו נעשה הקב"ה כביכול בחי' אשה תסובב גבר, דהיינו שהפנימיות נעשה חיצונית, ואז מתגלה הנסתר שלו שהוא הנסתר שבתורה.

שיחות השייך לתורה זו

מאמר זה נאמר בשבת הראשון אחרי שחזר מנסיעתו הקדושה לארץ ישראל, ואז אמר בליל שבת תורה על פסוק (במדבר כ"א) עשה לך שרף ושים אותו על נס, ואחר כך בסעודה שלישית אמר תורה על פסוק (ישעיה מ"ג) כי תעבור במים אתך אני, שהוא מאמר זה הנ"ל וזה המאמר היה גדול ויקר בעיניו מאד (כל זאת בספר חיי מוהר"ן ועיי' שם במקום אחר מבואר, שגם קודם נסיעתו לארץ הקודש בסמוך לנסיעתו אמר, שנודע לו עתה על פסוק כי תעבור במים אתך אני, איך יכולין לראות את האבות אברהם יצחק יעקב מתי שרוצין, והיה חידוש אצלו מפני מה נודע לו זה על פסוק זה דוקא, אך הוא חושב שזה מחמת שצריך לעבור על הים, על כן רימוזו לו הענין בפסוק זה כי תעבור במים וכו' עיי' שם עוד, ומהנראה שלא כיוון אז עדיין על מאמר זה הנ"ל): (פרפראות לחכמה)

חיי מוהר"ן, סימן קמ"ג – כשבא מארץ ישראל אמר תורה על פסוק "עשה לך שרף ושים אותה על נס" בליל שבת. ואחר-כך בסעודה שלישית אמר תורה על פסוק "כי תעבור במים אתך אני". וזאת התורה כבר נדפס בליקוטי מוהר"ן ח"א וזאת התורה היתה יקרה וגדולה בעיניו מאוד:.

פרפראות לחכמה תורה עג – במקום אחר מבואר שקודם נסיעתו לארץ-הקודש, בסמוך לנסיעתו, אמר, שנודע לו עתה על פסוק: "כי תעבור במים אתך אני" (ישעיה מג, ב), איך יכולין לראות את האבות אברהם יצחק יעקב מתי שרוצין, והיה חידוש אצלו מפני מה נודע לי זה על פסוק זה דוקא, אף הוא חושב, שזה מחמת שצריך לעבור על הים, על-כך רימוזו לו הענין בפסוק זה: "כי תעבור במים" וכו', עיי' שם עוד, ומהנראה, שלא כיוון אז עדיין על מאמר זה הנ"ל-לעיל: (מובא בשיש"ק ח"א, סעיף רי"ז).

חיי מוהר"ן סימן קמ"ז (יט) קדם שנסע לארץ ישראל בסמוך שאל לו אחד מפני מה אינו מקרבם ואינו מדבר עמם, אמר לו שאין לו עתה דבורים. ואמר שנודע לי עתה על פסוק כי תעבור במים אתך אני, איך יכולין לראות מתי שרוצין את האבות אברהם יצחק יעקב. וגם היה חידוש אצלי מפני מה על פסוק זה דוקא. אף אני חושב מחמת שאני צריך לעבור על הים, אף למה לכם זאת מה צריך לכם בזה. ואם אפלו הייתי יכול להלביש זאת במוסר שיהיה בו צורך לכל, אף אין לי עתה דבורים. אחר כך היה הולך ושב בבית וענה ואמר אני עני ואביון יותר מכל הגדולים, זה יש לו ממון זה יש לו כסף, וזה יש לו עירות, ואני אין לי כלום. אף זאת כל נחמתי קשאני מזכיר שבעלמא דקשוט יהיו כלם צריכים לי וישתוקקו כלם לשמע החדושים שאני מחדש בכל עת ובכל רגע. מהו אני, רק מה שהנשמה שלי מחדש:

^x בה חשון עד ו בסלו תשפא ירושלים

² בספר פעולת הצדיק כתב שתורה זו נאמרה ב" תמוז תקנט כשחזר לביתו במעדוועדיבקע, דהיינו אחרי שהיה אצל בעל התניא ואח"כ אצל הרב קדוש מנעשכ"ז נשאר לשבת, ומשם להרב צבי ארי-ה מאליק ומשם חזר לביתו.

ואולי בתורה זו רמז לויכוח שהיה לרבנו עם הרב הקדוש מנעשכ"ז ועם הרב צבי אריה מאליק בענין החזיונות, שהם טענו שזכו לראות ורבנו טען שעדיין לא זכו. והויכוח הזה ביניהם היה מפורסם, כמבואר כל זה בחיי מוהר"ן סימן קיג. ורבנו בתורה זו ובתורה טו מבאר עד כמה שצריך לצאת מגבול כדי לזכות לזה.

הקדמה

תורה זו קצרה וכוללת הרבה ובחי"מ כתב שהיתה יקרה מאד בעיני רבנו (מה שלא מצינו שאמר על עוד תורה) וצ"ע. כי נאמרה בחזרתו מא"י ואח"כ עוד למעלה מעשר שנים זכה בכל יום לעלות מדרגות נפלאות בלי שיעור, ואמר עוד כמה מאות תורות נפלאות ומסתמא הרבה יותר גבוהות. ואולי דייקא זו הסיבה כיון שכשחזר מא"י כאילו התחיל מחדש והיה יקר בעיניו מאד מדרגתו בחזרתו לעומת מדרגתו קודם א"י. כמבואר בשיחות¹ שאמר שמתבייש בהשגתו שקודם א"י ולא רוצה שיהיה נדפס בספרו התורות שאמר קודם א"י. או אולי יתבאר עפ"י המבואר בשבחי הר"ן סדר נסיעתו לא"י אות כב/ו שבחזרתו מא"י הרב חובל של הספינה תפס את רבנו ומשמשו וחשב למכור אותם לעבדים לישמעאלים ורבנו מספר שחשב כיצד יקיים את המצוות אם יהיה עבד אצל גויים, ואח"כ אמר שזכה להשגה כיצד לקיים את התורה כמו שקיימו אותה האבות, כמבואר בתורה עח תנינא שהיא התורה הנעלמת בטבע דהיינו עשרת הדברות הנעלמות בעשרה מאמרות שבהן נברא העולם. והיא הנסתר שבתורה (המבואר בתורה זו ובתורה טו כמבואר בלק"ה (תפלה ב' ג)). בשיחה הנ"ל כתוב שרבנו חשב עד שהשיג השגה זו, אבל לפי המבואר אצלנו ובתורה טו צריך לזה תפילה לשמה בכוונה גדולה מאד ובמסירות נפש. ובאותה שעה שהיו תפוסים בספינה בידיו של רב חובל גוי אכזרי בוודאי היה מאד קשה להתפלל בכוונה כזו, ואעפ"כ זכה רבנו להשגה נפלאה זו². ואולי על כן תורה זו כל כך יקרה היתה בעיניו, כי הזכירה לו את הנס שנעשה לו בספינה שמיד כשזכה להשיג סודות התורה ע"י תפילה לשמה כנ"ל, התגלגל נס הצלתם כמבואר שם. ואולי על כן מיד כשחזר מא"י אמר תורה זו כי היא התגלתה לו בספינה.

בכלליות מחדש כאן רבנו כיצד זוכים לגלות את הקב"ה הנעלם מאד בעולם הזה, ומבואר שהוא נעלם בנסתר שבתורה היא תורה דעתיקא דעתידה להתגלות לעתיד לבוא ובתורה טו מבואר שהכוונה לאור הגנוז³. ובלק"ה תפלה מבואר שהיא התורה הנעלמת בעשרה מאמרות דהיינו בטבע ובתורה עח תנינא הבאנו שהיא התורה שקדמה לעולם, ובה הסתכל וברא עלמא.

רבנו חזר מארץ ישראל בתחילת קיץ שנת תקנט לעיר מעדוועדיבקע⁴ ואמר תורה עג ובשנת תקס עבר לעיר ולאטפעליא, ושם כנראה אמר תורה טו, ושתיהן מדברות באותו עניין, כמבואר בסוף התורה שלנו. וכן רואים שלבד ממה שמבאר כאן שהכלי לקבלת התפילה הוא אנ"י, כל המבואר כאן מבואר גם שם. לכן אני מעתיק קצת מההקדמה לתורה טו מה ששייך לכאן.

המכוון בתורה טו הוא ללמד כיצד אפשר ליזכות בעוה"ז לטעום טעם אור הגנוז, שהם סודות התורה שיתגלו לעתיד לבוא. דהיינו השגות שיזכו ישראל לעתיד לבוא כשתמלא הארץ דעה כמים לים מכסים, כיצד אפשר גם בעוה"ז להשיג ע"י שזוכה לדעת שלם בבחי' שתהיה לעת"ל⁵. דהיינו את האלוקות הנעלמת בטבע, דהיינו את האור הגנוז שכלפיו אין חוצץ, וממילא מתגלה להדיא האמת והתורה והאלוקות בכל דבר.

¹ חיי מוהר"ן אות שפב – בְּשִׁרְצֵי תִי לְהִיּוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲמַרְתִּי תוֹרָה אַחֲרָי, אַחֲרַי כִּי בְּשִׁתְּחַלְתִּי לְנִסְעַ נְשִׁתְנָה גַם בֵּן הַתּוֹרָה. לְמַעַל בְּשִׁתְּחַלְתִּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲמַרְתִּי גַם בֵּן תּוֹרָה אַחֲרָי, בְּשִׁתְּחַלְתִּי אֲמַרְתִּי גַם בֵּן תּוֹרָה אַחֲרָי. וְעַקֵּר הַשְּׂגָתוֹ הַתּוֹרָה הַנִּפְלְאָה וְהַנּוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד הַתְּחִיל אַחֲרַי שֶׁהָיָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהָיָה מִתְבַּיֵּשׁ עִתָּהּ בְּהַתּוֹרָה שֶׁאֲמַר קֹדֶם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכָל הַסֵּפֶר רַבּוֹ כִּכְלֹ הוּא מִתּוֹרָה שֶׁאַחֲרַי יִשְׂרָאֵל רַק מַעֲט דְמַעֲט מִהַקֶּדֶם שְׁלִשָּׁה אוֹ אַרְבָּעָה דְפִין אוֹ פְחוֹת וְהֵם בְּאֲמִצְעַ הַסֵּפֶר:

² שבחי מוהר"ן אות כב – ואמר: שהתחיל לחשב בעצמו מה יעשה אם יוליכו אותו לאיזה מקום על הים שאין שם יהודי וימכרו אותו שם, ומי ידע מזה? והיה לו צער גדול, איך יוכל לקים שם את מצוות התורה? והתחיל לחשב בדעתו בענין זה, עד שזכה שבא על השגה שיוכל לעבד את השם יתברך אפלו כשלא יוכל, חס ושלום, לקים המצוות. כי השיג את העבודה של אבות העולם שהיה להם קדם מתן תורה, שקימו כל המצוות אף על פי שלא עשו את המצוות כפשוטן. כמו יעקב אבינו שקים מצוות תפלין על ידי המקלות אשר פצל בידוע (בראשית ל' לו) וכיוצא בזה, עד שהשיג איך לקים את כל המצוות בדרך זה כשיהיה אנוס שם במקום שימכרו אותו חס ושלום. (עיין פל"ח ובאיבי הנחל על תורה עח תנינא):

³ חיי מוהר"ן אות קמב – בְּשָׂפָא מְאָרְץ יִשְׂרָאֵל אֲמַר בְּדֶרֶךְ הַיָּהּ קִיַּמְתִּי כָּל הַתּוֹרָה בְּכָל הָאֲפָנִים כִּי הַשְּׂגָתִי קִיַּים כָּל הַתּוֹרָה שֶׁאֲפִלוֹ אִם הָיָה מוֹכְרִים אוֹתִי לְיִשְׁמַעְיָאֵל בְּמַדִּינַת רְחוֹקוֹת שְׂאִין שֵׁם שׁוֹם יְהוּדִי, וְהוּא יִשְׁלַח אוֹתִי לְרַעוֹת בְּהַמּוֹת, וְאֲפִלוֹ אִם לֹא אֲדַע מְתִי שְׁבֵת יוֹם טוֹב, וְלֹא יִהְיֶה לִי טְלִית וְתַפְלִין וְלֹא סָבָה וְלֹא שׁוֹם מִצְוָה וְכוּ' וְכוּ', אִף עַל פִּי כִּי הָיִיתִי יוֹכֵל לְקַיֵּם כָּל הַתּוֹרָה בְּלָה. וְכִבֵּר מְבַאֵר מְזָה בְּמִקּוֹם אַחֲרֵי:

⁴ בתורה עח תנינא – מבואר שלהשיג תורה נעלמת זו צריך לרדת לפשיטות גדולה מאד, ואולי בזה יתבאר מה שהמשמש של רבנו סיפר שרבנו היה מפחד גדול בספינה, ולכאורה קשה הרי בר דעת כמו רבנו שידוע שהכל מהשם ומשליך עצמו על ה' תמיד ונח לו בכל הנהגת ה' עמו, כיצד יתכן שכל כך מפחד, ועוד שאם כל כך מפחד איך זכה לכאלה השגות נפלאות, אבל לפי הנ"ל שלהשיג תורה נפלאה זו צריך לרדת לפשיטות, כנראה עשה עצמו רבנו מפחד כמו איש פשוט מאד, עד שלמשמש היה נראה שהוא מפחד באמת, ובאמת היה רק כדי ליזכות לתורה הזו.

⁵ בעל שם טוב על התורה – פרשת בראשית אות לב. שמעתי בשם רבינו הריב"ש זצוק"ל בענין מה שדרשו רבותינו ז"ל שהקב"ה גנו האור הזה (בראשית רבתי פ"ג ופי"א), והאיך גנו, אחר שהוא אור גדול שהיה מלא כל העולם ואדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, ואמר הוא ז"ל שגנו בתורה, שהתורה הוא גדול יותר מאד כמה אלפים פעמים מן העולם (עירובין דכ"א ע"א), ומי שלומד תורה לשמה זוכה לאור הגנוז הלז ודפח"ח: (חינוך בית יהודא פרק ה):

⁶ צ"ע בזה כי בחזרתו נסע תחילה לבעל התניא כי הבטיח לרבי אברהם קליסקער שינסה להשכין שלום ביניהם בענין חלוקת מעות א"י. ולא ידוע מתי נאמרה תורה זו אלא שנאמרה בחזרתו מארץ, עכ"פ כשחזר לביתו חזר למעדוועדיבקע.

⁷ וכן מצינו בדור המדבר שנקראו דור דעה ובמדבר זכו לענני כבוד שבתוכם האיר אור הגנוז כמבואר בשבת כב:

תורת הנסתר אינה חכמות במונן המקובל, אלא השגת הקב"ה המסתתר בטבע/ו¹⁰. והשגת מציאותו היא רק בלב ולא במהלכי שכל, כי אין חקר לגדולתו ואין גבול שאפשר להלביש בו השגתו למהלכי שכל. אלא העיקר היא הרגשת מציאותו, אמנם עוד יש בזה מדרגות גבוהות יותר וצדיקים גדולים זוכים לראות ממש כיצד כל הגשמיות היא צרופי אותיות בלבד, ועיין תורה יז שיש צדיק שזוכה לראות את ההתפארות שיש להקב"ה בישראל, מכל פרט בבריאה, ועיין שיש"ק ח"א תקכו גודל התענוג שיש בזה. ויש הזוכים להשגות אלוקות שהן חיפוש בגנזיא דמלכא ותענוגים נפלאים. אבל נראה שלנו העיקר זה לבסוף להרגיש ע"י תפלה בכח בהתקשרות לצדיק את מציאות הקב"ה כל כך עד שנהרגיש אחד עימו ממש, עד שיראה תיהיה מילתא זוטרת לגבינו.

אור הגנוז פירושו השגת אלוקות שהזוכה לה אין שום חושך והסתרה לגבינו בעוה"ז, כמבואר בתוס' (ד"ה וכו') בשבת כב: שבגשמיות, על ידו אדם רואה בטפיח, דהיינו מה שיש בתוך חבית חרס, וכך גם כל גשמיות עוה"ז שע"י אור הגנוז היא נגוזה ואינה חוצצת כלל בפני אלוקותו ית' הנעלמת בה.

וכמבואר בתורה עח תנינא/ו¹¹ שכח אתון דבראשית שהן המאמר בראשית הסתום, דהיינו בחי' תורה הקדומה לעולם, שבה הסתכל וברא עלמא, הוא מאמר הכולל את כל התשע מאמרות שבהם נברא עולם הגשמי המלביש ומסתיר בתוכו את האלוקות והתורה. נמצא שאור הגנוז הוא אור רוחני בחי' כח ראייה שכלית שאין חוצץ גשמי בפניו, ומי שזוכה לצאת מגבול א"ז נופלת כל ההסתרה ויכול לראות את האלוקות בכל מקום ואת התורה דהיינו עשרת הדברות הנעלמת בעשרה מאמרות שבהם נברא הטבע הגשמי ומלביש אותם, דהיינו אור הגנוז.

עד כאן הקדמה

תורה עג [יא]

(לשון החברים)¹²

(ישעי' מג)¹³ כי תעבור במים אתך אני.

בסוף התורה מבאר רבנו כיצד רמזו בפסוק זה השגתו שמבאר בתורה זו וזהו כי תעבור במים – כשתרצה לגלות את הנסתר שבתורה, אתך אני – תראה להביא אתך כלי של אני. וכנ"ל שע"י הכלי של אני דהיינו תפילה בכוונה, מתקבלת התפילה והקב"ה יכול להשפיע בכלי הזה שפע כתאוותו שחפץ חסד הוא. ואזי נעשה בחי' אשה תסובב גבר בחי' מקבל, ונעשה הפנימיות לחיצוניות ומתגלה הנסתר, שהוא הנסתר שבתורה.

¹⁰ מספרים על רבי ברוך ממעוזו שראה את נכדו בוכה ושאלו על כך, וענה לו שיחקתי עם חברי מחבואים והתחבאתי במקום נפלא והיכיתי שימצאוני והם שכחוני והתחילו לשחק במשחק אחר, ואני מחכה ומחכה, התחיל הרבי לבכות עמו ואמר הרי זו טענת הקב"ה ממש בראתי עולם להעלם בו ולהתחבאות על מנת שתחפשוני ואתם שכחתם אותי ומשחקים במשחק אחר. (הובא בבריציא דנהורא מהר"י ירושלים תשכ"ב עמ' 28 ד"ה נכדו)

¹¹ כך כתב מוהר"ת בלק"ה תפלה ג' ב' שנסתר דכאן היא התורה הנעלמת ששם.

¹² תורה זו נאמרה בשנת תקנ"ט בתחילת הקיץ בסעודה שלישית של שבת ראשונה אחרי שחזר רבינו מארץ ישראל. כמבואר בחיי מוהר"ן סימן קנ"ג וע"ש שתורה זו היתה יקרה וגדולה בעיניו נאר, ושם סימן קנ"ג משמע שכבר השיג אותה לפני הנסיעה לא". הלשון הוא לשון החברים ועיין פלי"ח תורה יב אות ב' מה החילוק בין לשון החברים ללשון מוהר"ת. (מה שכתב שם שלשון חברים הוא לפני שהתקרב מוהר"ת עיין חיי מוהר"ן תקעה שלא דווקא וגם אח"כ היו תורות שנכתבו ע"י החברים ועיין שיש"ק ח"ה סימן תקל"ג שברוך כלל הכוונה לרבי אברהם פערטבורג. ועיין סוף תורה קח שעפ"י הלשון לא מדויק ועיין שיש"ק ח"א תפ"ב בשם ביאה"ל שהיה רחוק מלהעמיק וכו')

¹³ לשון החברים – בסוף תורה קח מבואר שכל התורות מכאן ועד שם דהיינו לה תורות הן לשון החברים (לבד מתורה צה) ועיין פלי"ח תורה יב אות ב' מה החילוק בין לשון החברים ללשון מוהר"ת. (מה שכתב שם שלשון חברים הוא לפני שהתקרב מוהר"ת עיין חיי מוהר"ן תקעה שלא דווקא, וגם אח"כ היו תורות שנכתבו ע"י החברים, ועיין שיש"ק ח"ה סימן תקל"ג שברוך כלל הכוונה לרבי אברהם פערטבורג. ועיין סוף תורה קח שעפ"י הלשון לא מדויק, ועיין שיש"ק ח"א תפ"ב בשם ביאה"ל הטעם לזה כי היה רחוק מלהעמיק וכו')

וצ"ע כי ידוע שרבנו ראה את הליקוטי מוהר"ן חלק ראשון, שנדרס בימיו בשנת תקס"ח, ומדוע לא תיקן את הלשון שיצא דבר מושלם, ונראה לפי המבואר בסוף תורה נו (ד"ה שייך לעיל), שדקדק מאד בכל תיבה אם לגלות או לא, ועל כן מחק שם כמה תיבות שנשארו חסרות, משמע שכל תיבה אפילו שנצרכת להבנת התורה אפשר שתיהיה רבוי אור בענין גילוי התורה שלו ויגרום לקטרוג יותר מדאי, אבל זה רק בלשונו, אבל בלשון מוהר"ת והחברים, כיון שכבר ירד ונתגלה לפי הבנתם, לא תיקן כי אם היה מתקן היה זה יותר גילוי מדי. וכידוע שגם מה שכן גילה היה עליו קטרוג גדול מאד עד שנפטרו אותו ובנו וגם הוא בעצמו לא האריך ימים.

¹⁴ ישעיה פרק מג (א) וְעֵתָה כֹּה אָמַר יְיָדוֹד בְּרָאךְ יַעֲקֹב וַיִּצְרַף יִשְׂרָאֵל אֶל תִּירָא כִּי גֵאלְתִּיךָ קָרָאתִי בְשֵׁמֶךָ לִי אֲתָה: (ב) כִּי תַעֲבֹר בְּמַיִם אֲתָךְ אֲנִי וּבְנֵהָרוֹת לֹא יִשְׁטַפּוּךָ כִּי תֵלֵךְ בְּמַוּאָשׁ לֹא תִכְוֶה וְלֹהֲבָה לֹא תִבְעַר בָּךְ: (ג) כִּי אֲנִי יְיָדוֹד אֱלֹהֶיךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעֶךָ נִתְּנִי כְּפָרֶךְ מִצְרַיִם כּוֹשׁ וּסְבָא תַחְתִּיךָ:

מצודות דוד (ב) כי תעבור במים – ותהיה קרוב להיות נטבע בהם. ובנהרות – אף אם תעבור בנהרות השוטפים לא ישטוף. לא תכוה – לא תהיה נכוה מן האש ואף הלהב לא יבער בך ר"ל אף אם תהיה בעומק הצרות לא תכלה שמה:

דהנה התורה סתים וגליא (י"ט/י"ט) הנגלה היא תורה שבכתב, ובהם נסתר כל פירושי הגמרא והנדרש ביג מדות שהתורה נדרשת בהן, והלכה למשה מסיני והמדרשים וכל פירושיהם שפרשו המפרשים בכל דור, כל פירוש הוא גילוי הנסתר, ועדיין נסתר הרבה, (י"ט/י"ט) וכל זה הנסתר הנגלה. ויש נסתר שא"א לדבר ממנו והוא פנימיות התורה ממש, תורה דעתיקא דעתידה להתגלות לעתיד לבוא, בחי' אור הגנוז. בחי' התגלות אלוקות. ונראה שעיקר החילוק הוא שהנגלה הוא השגת רצונו ית', והנסתר הוא השגות במהותו ית', ועל כן התגלות הנסתר שבתורה היא התגלותו של הקב"ה, והקב"ה ג"כ סתים וגליא (י"ט/י"ט) הנגלה לנו הם פעולותיו, והנסתר היא מציאותו והנהגתו והשגחתו וידיעתו. **דהיינו מה שנגלה לנו הוא הלבוש והיצוניות, ומה שנסתר ממנו הוא הפנימיות.** ולקמן יתבאר שע"י תפלה כראוי מתגלה הפנימיות של הקב"ה נמצא שגם הפנימיות של תורה הכוונה לנסתר של הקב"ה.

^ט זוהר פרשת אחרי מות דף ע"א: ע"ב. ע"ג. ע"ד.

^{טו} זוהר אחרי מות דף ע"ב: - א"מ ר"ב אבא, פ'ש"ת דא ב'רוא דחממא דאורייתא א'תקשרת פרשה זו בסוד חכמת התורה נקשרה, וכלא סתים וגליא והכל סתום וגלוי, כי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, אבל נמוזים בו סודות גדולים, ואורייתא כלא כהאי גוונא א'שתכחת וכל התורה כולה נמצאת באופן זה שיש בה פשט וסוד, ולית לך מלה באורייתא דלא ר'שים בה ש'מא קדישא עלאה דסתים וגליא ואין לך תיבה בתורה שאינו רשום בה שם קדוש עליון שהוא סתום וגלוי, (דף ע"ב) ג'גיני ק' סתימי דאורייתא קדישי עליוני ר'תין לה בשביל זה סודות התורה יורשים ומשיגים אותם רק הצדיקים שהם קדושים עליונים, וא'תגליא בשאר בני עלמא ונגלות התורה יורשים ומשיגים גם שאר בני העולם.

כ'גוונא דא כתיב כעין זה כתוב לספר בציון שם יהו"ה ותהלתו בירושלים שפירושו ד'הא בציון במקדשא שרי לאדכרא ש'מא קדישא כדקא ת'זי כי בציון דהיינו בבית המקדש היה מותר להזכיר את שם הקדוש הו"ה כראוי בכתיבתו ובנקודותיו, ול'בר כ'בינאי' ולחוץ מן הבית המקדש מותר להזכיר רק בכניו, דהיינו בשם אדני", וזה שכתוב ותהלתו, שהיא סוד המלכות בחינת שם אדני", בירושלם, שהיא חוץ לבית המקדש, ועל כן הכל הוא סתום וגלוי, כי השם הו"ה הוא סתום לפי שאסור להזכירו ככתיבתו, והוא גלוי לפי שמותר להזכירו על ידי שם אדני".

תאנא למדנו כי כל מאן ד'גרע א'ת חד מאורייתא כל מי שמחסר את אחת מן התורה, או יוסיף א'ת חד באורייתא או מוסיף את אחת בתורה, כמאן ד'מ'שקר בש'מא קדישא עלאה דמ'לקא הוא כמי שמשקר ומועל בשם הקדוש העליון של המלך, לפי שכל התורה כולה היא שם אחד גדול וקדוש, ועל ידי תוספת או חסרון פוגם בשם הקדוש. (מ"ה ומ"מ ומפ"ש)

^{טו} עיין בעל שם טוב עה"ת בראשית אות לד. מאמר הבעל שם טוב, כי אור הגנוז עדיין הוא תמים, שלא הגיע לו שום אדם, כי אם מעט מזעיר כמו שנאמר (תהלים י"ט, ח') תורת ה' תמימה פירוש בחינת התורה שנקראת על שם ה' יתברך ולא על שם משה, תמימה, שעדיין לא דרכו בה רבים^(ט), ולא באו לזו המדריגה וכו': (מאור עינים פרשת חוקת)

ועי"ש מקור מים חיים הערה כז - ועיין עוד בספר מאור עינים על מסכת אבות ד"ה מאוד מאוד וכו' וזה לשונו, אמר הבעש"ט תורת ה' תמימה כי היא תמימה שלא התחיל בה אדם והיא שלימה, עד כאן לשונו, ועוד עיין לקמן פרשת ואתחנן אות כ"ט מה שמובא בזה. ובספר תולדות אהרן פרשת בשלח, וזה לשונו, שמעתי בשם הרה"ק הבעש"ט ז"ל תורת ה' תמימה שכל התורה הוא רק שם הו"ה עד כאן לשונו, (ועיין מענין זה לעיל בריש ספר זה הגה א'). ובקונטרס מאמרים טהורים שבסוף ספר אמרות טהורות (מקאברין) כתב וזה לשונו בשם הבעש"ט ז"ל תורת ה' תמימה, זיא איז נאך גאהר גאנץ, אשר לא נגע בה שום אדם אף בקוצו של יו"ד, ועד הנה תמימה לגמרי, עד כאן לשונו. ובספר ליקוטים יקרים דף ב' ע"ג כתב וזה לשונו, כמו שאמר הקדוש אלוקי ר' מנחם מענדל הני"ל ז"ל (מפרעמישליאן), שאמר בפסוק תורת ה' תמימה, רצה לומר על דרך צחות שתורת ה' דייקא תמימה שעדיין לא נגע אדם באפס קצהו, כי לומדים רק חיצונות התורה, שאין במחשבתם להתדבק בה' יתברך, להיות לו מרכבה, ולירא ממנו, ולאבהה אותו על ידי התורה וכו', עיין שם שהאריך בזה.

עוד שם בעש"ט עה"ת בראשית אות לה. וירא אלהים את האור כי טוב וגו'. דרשו רז"ל (חגיגה י"ב א) ראה הקדוש ברוך הוא שאין העולם כדאי להשתמש באור הראשון וגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, והקשה הרב הקדוש מורה"ר דוב בער זלה"ה בשם רבו הבעל שם טוב ז"ל היכן גנוז, וכו'.... ותיריך דאורה זו תורה, מתחילה רצה ליתן אור נגלה של התורה וסודותיה לעולם, ואחר כך גנוז הקדוש ברוך הוא והיכן גנוז בסיפורי מעשיות של התורה, אבל לצדיקים עתיד לבוא אליהם האור, כמו שכתוב (משלי ב', ד') אם תבקשנה ככסף וכמטמונים וגו' אז וגו', וזהו שאמר וגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, רצה לומר שעתיד לבוא לצדיקים האור על ידי שדרושים את ה' יתברך על ידי התורה, וזהו שאמרו (ויקרא רבה י"ג, ג') לעתיד לבוא תורה חדשה מאתי תצא, וקשה^(ט) הא לא יהיה האל ולא ימיר דתו, אלא שיפרש הסודות שבה, ושדיבר הכל מן שמות ה' יתברך ומבנין עולמות העליונים: (כתר שם טוב דף ז' ע"ד)

ועי"ש מקור מים חיים הערה כח - ובכתר שם טוב חלק ב' דף כ"ד ע"א כתב וזה לשונו, לפי שעתה נתלבשה התורה בסיפורי מעשיות כגון דלבן ובלעם, ולעתיד לבוא יפרש איך דיבר הכל מאתו יתברך שמו, ומבנין עולמות העליונים והתחתונים, וזהו שאמר תורה חדשה מאתי תצא, היינו שאפרש לכם הפירוש איך הכל מדבר מאתי, עד כאן לשונו. ועיין עוד לקמן פרשת תולדות אות ד' בענין מצוות בטלות לעתיד לבוא:

^ט זוהר פרשת נח דף סד: ונכפל בפרשת פקודי רכו:

^ט זוהר נח דף סד: - ורוא דא אולפנא וסוד זה למדתי, קדישא בריך הוא סתים וגליא שיש להקב"ה ב' שמות שם הו"ה סתום לכן אסור לבטאו בפה, ושם אדני"ה הוא גלוי לכן מותר לבטאו בפה, ומפרש גליא הוא ב' דינא דלתתא שם הגלוי הוא הבית דין של מטה שהוא המלכות, סתים הוא אתר דכל ברכאן נפקי מתמן שם הסתום הוא ז"א שכל הברכות יוצאות משם, ובגין כך כל מלוי דבר נש דאנון בסתימו ברכאן שריין עלוי ולכן כל עניניו של אדם שהם סתומים שאו הם מושרשים בשם הו"ה, שורה עליהם הברכה, לפי שבשם הו"ה אין אחיות החיצוניים המונעים ברכת ה', וכל דאנון פ'אתגליא ההוא אתר דבי דינא שריא עלוי וכל הדברים שהם בגלוי שאו הם מושרשים במלכות, שורה עליהם מקום הבית דין שהוא המלכות, בגין דאיהו אתר פ'אתגליא לפי שהוא במקום גלוי, והוא דאקרי רע עין שליט עליה לכן הסטרא אחרא הנקרא רע עין שולט עליו המונע את השראת הברכה, וכלא הוא ב'רוא עלאה כ'גוונא דלעילא וכל מה שנעשה למטה הוא בסוד עליון כדוגמת מעלה. (ע"י נפש גס נפ' פקודי) ב'כה ר'ב יוסי ואמר, זכאה דר'א ר'בי שמעון שריא בגייה אשרי לדור הזה שר' שמעון שורה בתוכו, ד'הא זכנתא דיליה א'מין לן ב'טורי מלין עלין קאלין שבכותו הומין לנו הקב"ה בין ההרים סודות גדולים כאלו.

להקב"ה ולא לאלילים זה תיקון נפלא, אבל זה לא תפלה לשמה, כי לשמה זה רק לשם ה' בלבד, דהיינו שמתפלל להקב"ה ולא לצורך עצמו כלל, אלא רק לעשות נחת להקב"ה ולהיות דבוק בו, כמבואר לקמן שהקב"ה מתאוה לתפלתם של צדיקים, (של צדיק חונן ונותן/י"ב/י"ב), כי הקב"ה חפץ חסד הוא, דהיינו שחפץ להשפיע טוב, והצדיק מתפלל לשמה ובכוונה שעל ידי זה עושה כלי להשפיע לתוכו. ובתורה טו/כ"ו מבואר יותר שעי"ש שפלות שזוכה מתפלל במסירות נפש גדולה בחי' שמשחיר פניו, כי הנסתר שבתורה הוא בחי' חושך ע"ש עומק המושג לכן זוכים לו ע"י תפלה במסירות נפש שעושה עצמו חושך עד שמאיר לו מעולם הנשמות מבחי' עולם הבא סודות התורה שיתגלו לעתיד לבוא.

ומבאר כיצד היא הכנת הכלי לקבלת חסדו, דהיינו **שיקשר המחשבה אל הדיבור של התפלה בקשר אמין וחזק**. למעשה עיקר הקושי בזה הוא כשמתפלל תפילות שחברו צדיקים, שלא יהיה קורא בשפתו ולבו רחוק במחשבות זרות, אלא לתפוס בכח את המחשבה לכוון לחשוב את הדבר שמדבר, ולדבר מה שחושב. צ"ע מה קודם האם מדבר ומכוון או מכוון ומדבר? כי לשון רבנו לקשר המחשבה לדיבור משמע שמדבר ובכל תיבה מיד קושר המחשבה אליה. אבל צ"ע לכאורה אולי צריך לחשוב את התיבה ורק אז לדבר אותה, דהיינו שמקשר את המחשבה לדבור לפני שמדבר אותה.

עתה יבאר שכיון שהקב"ה מתאוה לתפלת צדיק כי הצדיק מכוון היטב בתפלתו ועי"ז יש לו כלי לקבל שפע, והקב"ה חפץ חסד להשפיע טוב בכלי שלם/כ"ט.

ולקמן יבאר שבתאוותו זו נעשה הקב"ה כביכול מקבל, בחי' אשה תסובב גבר ונתהפך מפנימיות לחיצוניות ואזי מתגלה הנסתר הפנימי שלו למתפלל. עניין זה מבואר גם בתורה טו בסוף אות ה'ל/

ומבאר כיצד ע"י תפילה לשמה זוכה להשיג הנסתר ממנו, **כי הקב"ה מתאוה/לא** לתפלתו/לב של **צדיקים (חולין ס' ע"ב)/לג/לד/לה**, **ולמה/לו** והקב"ה מתאוה לתפלתו, התירוץ לזה **כי הקב"ה חפץ**

ושם בביאור הרבב"ח (ד"ה ואתי פושקנצא) מבאר מי שמשחיר פניו בעורב ומי שנעשה אכזרי על פניו בעורב, הינו שמתפלל בלי שום פניית תועלת עצמו, ואינו חושב לכלום את עצמו, ונתבטל כל עצמותו ונשמייתו, ונתבטל פאלו אינו בעולם, כמו שכתוב (תהלים מ"ד): "כי עליך הרגנו כל היום".

יה תפלה לשמה – הלשון הזה לא מצאתי בשום ספר, כי עפ"ר לשמה מתייחס לתורה, תורה לשמה או לפעמים תורה ותפלה לשמה, אבל תפלה לשמה לא מצאתי רק באן. והביאור כנ"ל בתורה טו.

גם עיין בתורה יד אות ט' (ד"ה ושקלית לטלחאי) שרבב"ח גם התפילות כגון רפאנו וברך עלינו התכוון לצורך נשמתו ולא לגשמייתו כי בתיקון הנשמה ניתקן הכל.

כך משמע כוונת רבנו שהקב"ה מתאוה לתפלת צדיק שעיקר כוונתו בתפלתו היא לתת ולא לקחת, כי מתפלל כדי לתת להקב"ה חפצו ותאוותו לעשות חסד כמבואר לקמן. צ"ע כיון שסוף כוונת הצדיק שיתגלה לו הנסתר כמבואר לקמן נמצא שסוף כוונתו לקחת. וצ"ל שגם כוונתו להשיג הנסתר היא רק כדי להשתמודע ולדעת ולהכיר אותו ית' כדי להכלל בו ולהתבטל בו ולא להיות ישות ח"ו.

וזה **כלל** ויסוד שצד הקדושה היא הנתינה לכן מצוות צדקה מעלתה גדולה ביותר, אבל הלקיחה היא צד הנוקבא, והסט"א, דהיינו כשלוקח על מנת לתת זה בחי' נוקבא הקדושה אבל כשלוקח רק לעצמו זה סט"א. אבל צדיק הוא חונן ונותן ואפילו כשמקבל למחיתו זה בחי' נתינה אצלו, כמבואר בשיחות מוהר"ן – אות קנ – פעם אחת אמר: אצל מי שאני לוקח ומקבל ממון וכיוצא, אני נותן לו. כי בזה שאני מקבל אני נותן (והוא ענין המבאר בהמעשה של יום הששי מהשבעה בעטלירס שהתפאר אחד את עצמו בנפלאות הכח שיש לו בידו, עין שם):

צריך להזהר בזה שלא לגשת לתפילה כעושה חסד עם הקב"ה, כאילו יש בו ח"ו איזה חסרון ואני עושה לו טובה וממלא חסרונו. כי צריך לדעת ולהרגיש בכל עת שהוא אין ואני אין, הוא אין מרוב גדלותו ואני אין מרוב שפלותי. וכוונת רבינו שיש בחי' של תאוה אצלו ויש בחי' שהוא חפץ להיטיב. והעיקר היא השפלות בתפילה ואזי כשאני אין באמת אזי מתגלה הביאור האמיתי בזה שעתה הוא נעלם באין.

תורה טו (בביאור הרבב"ח) סלק ויתב באילנא – שזוכה לבחינות תורה שפנסתה, (ע"י תפלה במסירות נפש) כמו שכתוב (תהלים י"ח): "ישת חשך סתרו", שסתרי תורה אדם זוכה להם על ידי חשך, הינו מסירת נפש, שמשחיר פניו בעורב, כי הם בחינת חשך על שם עמק המשג. וזה בחינת: סלק ויתב באילנא, ששם מדור הנשמות, כמו שכתוב (זהר משפטים צט): 'כל נשמתין מאילנא רברבא נפקין'. והוא בחינת עולם הבא, ששם אריכות ימים, כמו שכתוב (ישעיהו ס"ה): "כימי עץ ימי עמי".

כפי שיתבאר לקמן רוב המפרשים לא פרושו כך את מאמר חו"ל שהקב"ה מתאוה אבל מצאתי כדברי רבנו בספר החינוך מצוה תל. **ספר החינוך** מצוה תל – ...ומן השורש הזה הוא שמה שאמרנו וזכרונם לברכה (חולין ס' ע"ב) שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים, לומר שחפצו שיעשו פעולה שזכו בה לפניו וימשיכו עליהם מטובו כי חפץ חסד הוא, ולתת עליהם מברכתו מרוב שלמותו כמו שכתבנו. וזהו השורש הגדול לכל אשר יעשה האדם טוב בעולם הזה, שזה שכרו מאת השם שמשלים חפצו באשר הוא רוצה בטובתן של בריות:

עיין תורה טו בסוף ביאור הרבב"ח – וזה (לנסתר שבתורה) זוכה על ידי תפלה, כי 'הקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של ישראל' (ד), וכישישראל מתפללין לפניו וממלאין תאוותו, אזי נעשה כביכול בבחינת אשה, שהוא מקבל תענוג מעמנו, כמו שכתוב (במדבר כ"ח): "אשה ריח ניחוח לה" על ידי הריח ניחוח שמקבל נעשה בבחינת אשה, "ונקבה תסובב גבר" (ירמיה ל"א), שהקדוש ברוך הוא נעשה בבחינת מלבוש נגלה, הינו בבחינת שהיה מתחלה בנסתר, עכשו נתגלה על ידי התפלה, וקדשא ברוך הוא ואורייתא כלא חד, ואז על ידי התפלה נתגלה אורייתא, הינו סתרי אורייתא: תא חזי כמה נפיש חילא דאילנא הינו, כמה נפיש חילא דהאי סתרי תורה, שאין יכולים להתלבש בשום דבר מגבל, בשום גוף, אלא במי שמשחיר פניו בעורב ונעשה בעורב על פניו:

חסד הוא [ל"ז]/לח"א, ורוצה/לט"מ תמיד/מ) להשפיע השפעות וברכות כמבואר בעץ חיים/מ"א שברא את העולם כדי להטיב לברואיו, כי מהותו טוב ומיטיב/מ"ב, וחפץ טובתנו/מ"ג.

א"ה הקב"ה מתאוה – ולקמן נקט שהקב"ה חפץ חסד – וצ"ע החילוק בין מתאוה לחפץ, רוצה, חומד, נכסף, משתוקק, חושק. **בספר שמות הנרדפים** מבאר החילוק בין אה (כמ"ש איה למושב לו) לתאוה (כמ"ש תאוה הוא עינים) וחימוד (כמ"ש לא תתאוה ולא תחמוד) ומבאר שאוה בנפש ותאוה בגוף. לכן לא נזכר בכתובים לשון תאוה אצל הקב"ה. וחימוד הוא תאוה גדולה ביותר עד שבא לידי מעשה. ולפי"ז צ"ע לשון חו"ל שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים. אבל לפי רבנו מתורץ נפלא כי בתאוותו זו כביכול נעשה הקב"ה אשה בחי' גוף ביחס אלינו.

ספר באור שמות נרדפים שבתנ"ך (לרבי שלמה אהרן ורטהיימר) אות א – ערך אה, תאוה, חמוד: – אה בנפש ותאוה בגוף, כמו נפשי אויתך (ישעי' כ"ו, ט) ולכן לא נמצא נזכר במעשי ה' רק אוי, כמו ונפשי אותה ויעש (איוב כ"ג, ג), ובתאוה נאמר וכי תאוה הוא לעינים (בראשית ג', ד), לעיני החומר.....

חמוד הוא חפץ הגדול חזק התאוה, והתאוה היא רק בלב כמו:..... וז"ש לא תחמוד בא על המעשה, ולא תתאוה על המחשבה שבלב. **עוד יש** לתת הברל בין אה לחמד,..... ולכן התאוה הוא מה שאדם מתאוה בלב אף בלי ראייה, וחמוד הוא של חמום התאוה כשאדם רואה וחומד, כמ"ש עין רואה ולב חומד.

ב"ה הקב"ה מתאוה לתפלתן – לשון תאוה צ"ע כי התאוה היא למילוי חסרון, והקב"ה אחד פשוט ושלם ואינו חסר ח"ו. ומה הכוונה שמתאוה. (עיין בזה רבנו בחיי דברים ח' י'). אמנם היא קושיא בעצם בריאת העולם כמבואר בתחילת העץ חיים, (שער הכללים) שמקשה ומתורץ שברא את העולם כדי לגלות מדת טובו. והביאור שם נראה כי יש שלימות עצמית ויש שלימות שתלויה בוולת, לכן ברא בחי' זולתו כדי להיות שלם גם בבחינה זו. ע"י שעשה עצמו כביכול חסר, ונעלם כדי להטיב הטבה שלימה שאין בה בושה למחפשו וממליכו ודבק בו.

ג"ה חולין ס: – רב אסי רמי כתיב ותוצא הארץ דשא בתלת בשבתא וכתיב וכל שיה השדה טרם יהיה בארץ במעלי שבתא מלמד שיצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצמחו ללמדך שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים רב נחמן בר פפא הויה ליה ההיא גינתא שדי ביה ביוזני ולא צמח בעא רחמי אתא מיטרא וצמח אמר היינו דרב אסי:

ל"ד ריבמות סד. וספר החינוך מצוה תל.

ה"ה יבמות סד. – א"ר יצחק מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים.

עיין בביאור שוטנשטיין הטעם כי מתאוה לתאוותם אליו. וצ"ע א"כ מדוע דווקא לתפלת צדיק? ועיין מהר"ל חדושי אגרות יבמות סד. שביאר הטעם שהקב"ה מתאוה לתפלת הצדיקים כיון שמתאוה שהעלול יחזור להיות קשור בעילתו, ועיקר העלול הם הצדיקים. **ומהרש"א** בחולין ס: ביאר שהצדיקים בתפלתם מהפכים מדת הדין למדת הרחמים שהיא עיקר מדרתו ית'. **וביטב לב פ'** תלדות כתב בשם המפרשים הטעם – כי ישועת צדיקים הוא כמו מעיין הנובע ישועה לכל, מיד ולדורות. ולכן הקב"ה מתאוה לתפלתן, כדי שעל ידי תפלתן יפתח הצינור והמעין לכל מי שצריך לאותו דבר: (נראה כוונתו לרבנו בחיי דברים ח' י'). ונפש החיים ב' י'. **ובבית אלקים למבי"ט** שער התפלה יד, כתב שמי שאינו צדיק אין לו כלי מוכן לשפע רק ע"י תשובה ותפלה לכן בוודאי הקב"ה מתאוה לתפלתו, אבל צדיק שע"י מעשיו יש לו כלי לכל הצטרכותו מדוע צריך להתפלל ותרץ כיון שמתאוה לתפלתו להרבות שכרו.

לו למה הקב"ה מתאוה לתפלתם – מבאר רבינו כיון שכביכול יש לו תאוה לעשות חסד כי הוא מהותו טוב ומיטיב, והוא חפץ חסד ותאב להשפיע לנו טובה. וצ"ע מדוע צריך כלי של אני ולא משפיע בלא כלי למלא תאוותו, אבל הכלל ששפע היורד ללא כלי ראוי נעשה דין. בחי' ז"ל. והוא בחי' שפע בהמה, הניתן בבחי' אחור בחי' אחר כתפיה, בלא מאור פנים.

י"ב * טיבה ז' יח

לח מיכה פרק ז (יח) מי אל כמוך נשא עון ועבר על פשע לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא:

מלבי"ם – (יח) מי אל כמוך – בסיום דבריו יתן הודיה להשם על סליחת העונות שישא ה' פשע עמו, אומר אתה אלו! מי כמוך, נושא עון – ר"ל הגם שתחלה יסרתם בעונם, אבל לשארית נחלתו – להדור שישארו בקץ הימין להם הוא נושא עון ועובר על פשע – והנה ב"ג מדות אמר נושא עון ופשע וחטאה שהנשיאה הוא שישא ויסבול אותו ולא יעניש עליו ובכ"ז הוא שמור אצלו לעת מצוא, כמ"ש ונקח לא ינקה, ובזמן העתיד יהיה שינוי שאת הפשע שהוא המרד שאינו עון, ר"ל שלא נעשה ע"י מינות ועוות השכל יעביר לגמרי, ורק את העון לא יעביר מן המציאות וישאר כמו שהיה מקודם שהיה נושא וסובל אותו ולא העבירו, והנה מדת ארך אפים נסתבב ע"י שנושא עון ופשע ואינו מעבירו לגמרי רק שסובל אותו ומאריך אף שלא להעניש תיכף, ולעתיד שאת הפשע יעביר לגמרי לא ימצא מדת ארך אפים רק על העון שאותו לא יעביר רק ישא אותו ויאריך אף, ובוהו הוסיף לא החזיק לעד אפו – שגם על העון שעליו מאריך אפים והעון שמור אצלו, לא יחזיק את האף לעד, וזה יהיה ע"י שני מדות אחרות שיתעוררו שהם מדת רחום ומדת רב חסד, ועז"א כי חפץ חסד הוא – וימחול מצד החסד.

ט"ה חפץ חסד הוא, ורוצה להשפיע – עיין באור שמות נרדפים שבתנ"ך (לשלמה אהרן ורטהיימר) אות ח – ערך חשק, חפץ, רצון: – בספר בית מדות כתב, חפץ יאמר גם על תאות הבהמית, ורצון הוא התעוררות האדם אל הטוב לכסוף אליו, ובאהל יעקב סו"פ וישלח כתב, חפץ יונח גם על דבר שאין הרצון בו מצד עצמית הדבר רק האוהב חפץ בו, כמו אם חפץ בה המלך (אסתר ב', י"ד), וכן וכל חפציו לא ישוו בה (משלי ג', ט"ו). אבל חשק ברוב בדבר החשוק על האדם מצד עצמית הדבר ותועלתו, כמ"ש רק באבתך חשק ה' (דברים י', ט"ו), וכן לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם (שם ז', ז), עכ"ד.

והשם חפץ הנאמר בה', כמו: אם חפץ בנו ה' (במדבר י"ד, ח') וכדומה, ענינו בחזרה, כמ"ש בחתם תכנית, כי אצלו לא יאמר חדוש חפץ, כי הוא ית' לא ישתנה מחפץ אל חפץ, כמ"ש אני ה' לא שנית, אבל ענינו כמו בחר בנו, ודברה תורה כלשון בני אדם. והנה על חשק וחפץ בשניהם מתרגם אונקלוס אתרעי, שהוא לשון רצון, אבל נראה כי חשק גדול מחפץ, כי חשק הוא מלשון דבקות, כמו וחשק אותם (שמות ל"ח, כ"ח), והוא חפץ הדבקות, כמ"ש בב"ר פ"פ ז': בג' לשונות של חיבה חבב ה' את ישראל, בדביקה, בחשיקה, ובחפיצה, בדביקה – ואתם הדבקים בה' (דברים ד', ד'), בחשיקה – שנאמר חשק ה' בכם (שם ז', ז), ובחפיצה – שנאמר כי תהיו אתם ארץ חפץ (מלאכי ג', י"ב).

בסוף התורה מבאר מוהרנ"ת שהמבואר בתורה זו מבואר גם בתורה טו. תורה זו נאמרה כשחזר רבנו מא"י בשנת תקנט ותורה טו, מבואר בספר טובות זכרונות שנאמרה כשרבנו גר בזלאטיפליע מאלול שנת תקס במשך שנה בערך. ולפ"ז תורה טו נאמרה קצת אחרי תורה עג. ואמנם רוב ענייני תורה זו מבואר גם בתורה טו, בביאור יותר. לבד מהעניין שיבאר עתה שכדי שהתפלה תתקבל צריך להכין כלי של אנ"י, כי שם מבאר רק שע"י שפלות התפילה מתקבלת, מה שנרמז כאן במה שאמר שצריך לזה תפלה לשמה. ועתה יבאר מה שכביכול חסר שם/מ"ד סוד הכלי שעל ידו מתקבלת התפלה.

ואין השפעה יכולה לירד, רק ע"י כלי של תפילה, כפי שיבאר.

^מ צ"ע עיין תורה א' שרק ע"י תורה בכח עד שזוכים לחן, ע"ז מעוררים רצון הקב"ה להשפיע לנו מתנת חיים ע"י שהחן חוקק ת' כביכול בלבו ית' ליתן לנו מתנת חיים. ומדוע כל הטרחה הזו אם הקב"ה כל תאוותו וחפצו היא רק להשפיע טוב.

^{מא} עץ חיים – שער הכללים פ"א – כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם כדי להיטיב לברואיו ויכירו גדולתו ויזכו להיות מרכבה מעלה להדבק בו וכו'

^{מב} כמ"ש טוב ומיטיב הדרש לנו. ובברכת השני כי קל טוב ומיטיב אתה וכו'.

^{מג} כנ"ל שהקב"ה חפץ חסד – שמעתי לחלק בין מדת החסד לרחמים, שמדת החסד היא כאברהם שמדת החסד בעצמה לא נחה ולא שקטה אפילו כשהיה חולה ובחום גדול הרגיש שאין לו חיות בלא עשיית חסד. לעומת זה רחמים היא מדת ההתקשרות שעיקר כוונתו לא מצד תאוותו להשפיע, אלא תאוותו שלזולתו יהיה טוב שלפעמים דווקא כשלא נותן הוא הרחמים. והשלימות יותר היא הרחמים כידוע שהיא מדת יעקב השלם באבות, ולפ"ז קשה קצת מה שהקב"ה חפץ להיטיב, לכאורה צ"ל שחפץ שלנו יהיה טוב. וצ"ל שבאמת זו הכוונה. ועיין ריש תורה סד כי השם ית' מחמת רחמנותו ברא את העולם כי רצה לגלות רחמנותו.

^{מד} קשה לומר שחסר ממש, כי תורה טו לשון רבנו ונאמרה מאוחר יותר, כך שא"א לומר שאח"כ נתלה לו סוד הכלי הזה. ותורה עג היא לשון חברים, אבל ידוע דרכו של רבנו להעלים בכתב ידו איזה עניין בתורה שנראה לו רבוי אור כמבואר בסוף תורה נו. ואולי באמת שייך גם לתורה טו רק לא נכתב בכתב ידו. וצ"ע.

וא"א להקב"ה להשפיע אלא לכלי הנקרא **אני**, [א/י] **שנאמר (במדבר ו')** מיד אחרי ברכת כהנים **ואני אברכם**. פשט הפסוק שהקב"ה אומר ואני אברכם ובגמ' נחלקו בפירושו/ד. ר"י אומר שהקב"ה יברך את הכהנים המברכים, ור"ע אומר שהקב"ה מסכים על ידם, דהיינו שהקב"ה בעצמו מברך, וזה הכוונה מסכים על ידם/י. ורבנו דורש עפ"י הסוד ש"אני" היא ספירת המלכות/ו, בחי' תפלה, היא הכלי לברכה, וזהו ואני אברכם, ע"י ישראל כיניו כלי של אני, אזי אני אתלבש בו להשפיע. (ואהיה מקיף לו מצד התאוה לתפילתו כדלקמן).

א עיין תורה פד תניא תפלה בחי' מלכות בחי' אני

עיין תורה פד תניא – לשון רבנו, זכרנו לברכה; דע, שעקר התחברות ודבקות להשם יתברך הוא על ידי התפלה. כי התפלה הוא שער, שדרך שם נכנסין להשם יתברך, ומשם אשתמודעין לה. כי תפלה היא מלכות, כמו שכתוב (תהלים ק"ט) "ואני תפלה", ותפלה לשון התחברות, כמו שכתוב (בראשית ל): "נפתולי אלקים נפתלתי", תרגומו: "לשון התחברות"; ובשביל זה על פי רב שאדם מתפלל נופלים לו מחשבות של גדלות. **כי התפלה, הינו בחינת מלכות, בחינת אני**, היא בגלות בתוך מלכות הרשעה, כמו שכתוב (יחזקאל א): "ואני בתוך הגולה". ובש"היא רוצה לצאת, אזי מתאחות בה מלכות הרשעה הינו גדלות, שגדלות היא ממלכות הרשעה, שרוצה להתגדל ולמלך. וזה שמתפללים בכה, בזה נותן כח בתפלה להתחזק בנגד מלכות הרשעה לצאת מגלותא. וזה (תהלים סח): "תנו עז לאלקים על ישראל גאותו". בך הגאון, הינו מלכות הרשעה, גוברת על ישראל, התקון לזה שתתפללו בכח ותחזקו את אלקים, הינו בחינת אני:

במדבר פרק ו (כב) וידבר ידוד אל משה לאמר: (כג) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם: (כד) יברכה ידוד וישמרה: (כה) יאר ידוד פניו אליך ויחנה: (כו) ישא ידוד פניו אליך וישם לך שלום: (כז) וישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם:

מאור ושמי – פרשת שמיני – דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם וגו' ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, שלבאורה קשה שבתחילה כתיב שאהרן ובניו יברכו את בני ישראל ואחר כך ואני אברכם. דהנה הקב"ה אמר לאהרן ולבניו שיברכו את ישראל והיו סוברים כפשטן שישאו את כפיהם ויברכו, לכן כתיב אחר זה ושמו את שמי על בני ישראל כלומר שאין זה עיקר אלא שהעיקר שישמו את שמי על בני ישראל פירושו שיכניסו את שמי בלבם שיקשרו אותן לשורשן שילכו בדרך הטוב והישר, ואני אברכם פירושו אז יחולו עליהם הברכות שברכום.

עיין חולין מט. – דתניא (במדבר ו-כג) כה תברכו את בני ישראל רבי ישמעאל אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים לכהנים עצמן לא למדנו כשהוא אומר ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכין לישראל והקדוש ברוך הוא מברך לכהנים רבי עקיבא אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים מפי גבורה לא למדנו כשהוא אומר ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכין לישראל והקדוש ברוך הוא מסכים על ידם:

צורו המור – ואמר ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם. להורות שאע"פ שהשם צוה לכהנים שיברכו לישראל, השם היה המברך והמסכים על ידם. וזהו ואני אברכם, לישראל. ולכן אמר ושמו את שמי, שהם לא היו עושים אלא שהיו מסדרים סדרי הברכה והשמות, וזהו ושמו ויסדרו, וכן ושמו אותם איש על עבודתו (לעיל ד, יט), אבל אח"כ השם היה המברך והגומר על ידם. וזה תמצא מפורש בפסוק (שמות כ, כא) בכל המקום אשר אזכיר, ולא אמר תזכיר, לפי שהשם הוא היה המזכיר. כי כשהכהנים היו מזכירים השם, השם היה בא וממשיך את שפע הברכה, והמלה היתה מושמה בפי הכהן מכח השם שהיה מזכיר. וזהו אף הוא היה מתכוין לגמור את השם (תפלת יוה"כ"פ), ולא אמר להזכיר אלא לגמור, שהכהן היה הגומר על יד השם. כאומר בירושלמי, בקול רם (דברים כז, יד), בקולו של רם (ירושלמי סוטה ז, ב), מלמד שהקב"ה משתף שמו עם הכהנים, וזהו אזכיר ושם הארכת. וז"ש בכאן ושמו את שמי. כלומר יסדרו שמי הכהנים, ואח"כ אני המברך. וזהו ואני אברכם, לישראל. והוא כפתור ופרח:

פרס רמונים לרמ"ק ער כג פ"א – אני מלה זו שתופה לשתי מדות לבניה ומלכות ופי' בתקונים כי על שתיהן נאמר (דברים לב) ראו עתה כי אני אני הוא, אחד למלכות ואחד לבניה. ... ומן הנכון כי מלכות תקרא אני בסוד היחוד העליון ר"ל שמקבלת ממה של מעלה. וכן מבואר בזהר פ' נח (ד"סה) בפסוק ואני הנני מביא וגו'

ספר קהלת יעקב – ערך אנ – אני הוא שם ל"ז מע"ב שמות (מגלה עמוקות אופן ר"ג) והוא מבחינת מלכות (זוהר הקדמה ו ע"ב) בע"ב כמו שכתבתי בערך ע"ב, שע"ב שמות כלולים מחסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות, וע"ש סידורי שמות כולם ובחינתם: **אני** היא השכינה בסוד נקודת ציון שבה שהוא היסוד שלה, בזהר בהקדמה דף ו' ע"ב, ובספר עמק המלך כתב הטעם אני גימטריא ב"ן עם ט' אותיות והוא שורש מין נוקבא של מעשה צדיקים שהעלתה דרך זה היסוד שהוא שער השנים, אני ראשי תיבות אתון נורא יקירתא שכן קורא הזוהר למלכות בפרשת בהר דף ק"י ע"ב, ויש לומר עוד כי סוד הנקמה הוא בה כי הוא בחינת חרב נוקמת, אני נוטריקון אל נקמות הוי"ה, (מגלה עמוקות אופן ר"ד):

זוהר מקץ דף רד: – ומפרש ואמר **ותא חזי אני שלטנו העלמא דין וין ועלמא דאית וכלא ביה תליא** בא וראה המלכות דקדושה הנקראת אני היא השולטת בעולם הזה ובעולם הבא והכל תלוי בה, כי מלת אני מורה שממשלתה תמידית לעדי עד ואין לה תכלה, כמ"ש אני ראשון ואני אחרון,

זוהר בראשית דף כד. – **ולית מאן דקאים קמי תרעא דצלותא** ואין מי שעומד לפני שער התפלה ויעכב את התפלה מליכנס ולהתקבל, **ועליה אתמר לא יבושו פי דבריו** היינו לא יבושו בני ישראל כשדברו דברי תפלה, **את אויביים קמי תרעא דצלותא** כנגד האויבים שהם החלונות העומדים בשערי תפלה ורוצים לעכב כניסת התפלה שידברו משם, **דאיהו תרעא דמלכא** כי שער התפלה הוא שער המלכות, ומפרש בגין **דצלותא איהו מצוה** לפי שתפלה היא בחינת מזהר, ומזהר היא השכינה, וזה שאמר **ודא שכינתא** כבוד ואני תפלה שהשכינה הנקראת אני כה סוד התפלות, והיא כנגד ה' אחרונה והוי"ה,

זוהר דף סה: – **תו פתח ואמר** עוד פתח אותו יהודי הגזר לעיל דס"ג ע"ב, ואמר מש"כ **ואני הנני מביא את המבול מים** מוקשה מאי **טעמא הנני** למה לריך לכתוב מלת הנני **בין דאמר ואני**, ומתוך **אלא אני הנני** ב' לשונות אלו **כלא מלה חדא** היא ענינהם הם במלכות, ואמר **תא חזי בכל אתר אני אתעביד גופא לנשמתא ודאי** בא וראה בכל מקום שכתובה מלת אני היא רומזת על המלכות שנעשית גוף ולכנס ל"ז שהוא בחי' נשמה, **דמקבלא ממה דלעילא** לפי שמקבלת שפעה מוז"ש שהוא למעלה ממנה. **ובגין כך בשביל מה שמפרש ואמר אתרמיו באת קיימא** נמנח המלכות בלות הכרית, פי' שנקראת אות בריית דכתיב **אני הנה בריתי אתך**, והטעם שהמלכות נקראת בריית שכן שהבריית לריך שהיה מגולה כמו כן המלכות, כלומר שמשנים בה יותר מכל הספירות, והוא שאמר **אני דקיימא באתגליא**, **מזומנת למנדע** שכניו אני מורה שמונחת נבלי ומזומנת לדעת ולהשיג אותה מלך הו"ה, ועוד **אני כרטיא למה דלעילא** אני כסא למה שלמעלה ממני מלך החסד דכתיב והוכן בחסד כסא, ועוד **אני דעבידנא** **בוקמין** אני העושה נקמות לצורך ישראל לצדדי דורות מלך הגבורה, ועוד **ואני כלי דכר ונוקבא פחדא** לפי שכתוב ו'אני עם ו', הוא כלול ו'ז' יחד, כי ו' צד"א א"י בטקבא, לומר ש"ז"א הסכים על ידי המלכות להביא את המבול, **לבתר אתרשים בלחודיו** א"כ נשמה המלכות לבדה במלת הנני, לומר **דאודמן למעבד דינא** שזדמנה לבדה לעשות דין ולהביא את המבול, דכתיב **הנני מביא את המבול מים** פי' המלכות הנקראת הנני היא לבדה הביאה את המבול, ור"ל שנעשה הכאת המבול לא נשתקף ז"א עמה כלעיל דף סד ע"ב.

לכאורה צ"ע כי "אני" זה תכלית הישות בידוע¹, כסוטה ה.¹ שהקב"ה אומר על הגס רוח אין אני והוא יכולין לדור בעולם, דהיינו שהקב"ה אומר אם הוא אני, אני אין, ואם הוא אין, אני אני.² וכן אמרו חז"ל כדלים וכרשים באנו לפניך³, כי תפילה היא מלכות דלית לה מגרמא, דהיינו אין, כי מבקש כדל ורש מילוי חסרונותיו⁴. וא"כ איך יתכן שהכלי לשפע מהקב"ה הוא ישות בחי⁵ אני.

והביאור נ"ל כי בתפילה באות רבוי של מחשבות זרות וכאילו נמצא בים נגרש, ואם יהיה אין, יהיה בטל ונגרר אחריהן, ולא יצליח לעולם לכוון מחשבתו לדבורו. על כן חייב להיות גבור מלחמה בחי⁶ אני בלב ים⁷, רב חובל תקיף שמכריח את ספינתו לעבור בים להיכן שרוצו ולא להיכן שתשא אותו הרוח. דהיינו לא להתניחס כלל למחשבות הזרות⁸ אלא לקשור מחשבתו לדבורו ולהקב"ה בלב. נמצא שכלפי המחשבות זרות צריך להיות אני, אבל כלפי הקב"ה להיות אין.

והכלי הנ"ל של אני נעשה ע"י כל אחד מישראל כשמתפלל באופן שמקשר המחשבה להדיבור כפי שהולך ומבאר שישראל המתפלל הוא א' והדבור מלכות נ' והמחשבה חכמה י', וביחוד הם הכלי של אני. לפי גודל השכר על זה שזוכה להשיג הנסתר שהוא אור הגנוז (כמבואר בתורה טו), מוכרח שהכוונה לדביקות גדולה וקשר חזק של המחשבה לדבור ועיין תורה קיב/י⁹ שאדם כל חייו צריך להתפלל שלפחות לדבור אחד של אמת לפני ה'. ועיין תורה ל' אות ז' שדייקא בשעת התפילה באות כל המחשבות זרות כדי להתתקן וכדי לנסות אותו שרק אם יתגבר עליהן הוא ראוי לתפלה כראוי. ועיין תורה פ'ט¹⁰ שצריך לזה מסירות נפש ממש¹¹.

¹ אני זה תכלית הישות בידוע. עיין תהלה לדוד (רבינוביץ) על תהלים שחזור כמה פעמים בשם ספר ברית אברהם פרשת בא ובשם ספר פורת יוסף שגאווה נקרא אני. גם ראיתי בספר קדושת עינים (טויסיג) ענף ט' אות קצג מעשה שסיפר האדמו"ר מלעלוב לבבא סאלי, על הרבי מלעבוויטש זצוק"ל שפעם חסיד שלו נתמלא געגועים לרבו ונסע אליו, וכשהגיע, דפק בדלת, שאל הרבי מי שם? וענה לו החסיד אני, ונענה לו הרבי מי זה אני? אני זה הרבונג של עולם!! וכששמע זאת החסיד אמר איני צריך יותר כבר למדתי הרבה ומיד שב לביתו. וכעין זה מפורסם מעשה עם רבי אהרן מקרלין (בשיר של ר' י"ט ערליך)

עוד מעשה בבעל התניא ורבו המגיד (הובא בבארה של תורה בלק תשפ"ט) פעם אחת הגיע בעל התניא, רבי שניאור זלמן מלאדי זצ"ל, לבית רבו המגיד ממעזריטש. כשדפק על הדלת שאל המגיד "מי שם?", ובעל התניא השיב "אני". כשפתח את הדלת הבחין שפני רבו זעופות. "קרה משהו?" שאל. והמגיד החל להוכיחו, "יהודי לא אומר 'אני'! מי זה 'אני'?" האם אנחנו משהו? אנו בטלים ומבוטלים כלפי ה' יתברך! כששואלים אותך 'מי שם', אמור את שמך, 'שניאור זלמן', אך המילה 'אני' לעולם לא תעלה על דל שפתיך!!!!". כשיצא משם נכנס בעל התניא לפונדק סמוך. באותה שעה נגנב תיק מאחד האורחים וחשדו בר' שניאור זלמן שהוא הגנב ותפסוהו. הוא החל לצעוק "זה לא אני! עזבו אותי! זה לא אני!" והמשיך רצעק "זה לא אני", עד ששחררוהו כשתפסו לבסוף את הגנב. כשחזר לבית רבו וסיפר מה שאירע בפונדק, אמר המגיד, "משמים גלגלו שעל 'אני' אחד שאמרת, תאמר עשרה פעמים זה לא אני ללמדך שאף פעם אין לומר אני.

² **סוטה ה.** אמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקדוש ברוך הוא אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנא' מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל אל תקרי אותו אלא אתו לא אוכל. עב"ל

ונראה דרוצה לומר כשהוא אין אני וכשהוא אני אני אין.

³ **עיין תורה ריט - עוד מעין הנ"ל, ש'מעתי בשמו, שאמר על פסוק (ירמיה כ"ג): 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו', כי כש'אדם מקטין את עצמו, אז השם יתברך גם כן מקטין את עצמו, אבל כש'אדם מתגאה ומתגדל, אז השם יתברך גם כן מר'אה גאווה וגדלו, וזוהי: 'אם יסתר איש במסתרים', ש'ש'ה'אדם מקטין ומסתיר את עצמו במסתרים, דהיינו ש'מסתיר ומעלים ומקטין את עצמו בענוה ו'שפלות, אזי ואני לא אראנו', שאני גם כן מר'אה עצמי אליו בבחינת לא. שהוא בחינת אין ואפס בחינת ענוה ו'שפלות, וכנ"ל:**

⁴ **עיין אהבת שלום** (למנחם מנדל מקוטוב) - פרשת עקב - השמרו לכם פן יפתה לבבכם (יא טז): הנה בסידור האר"י ז"ל נרשם על כל תיבה ותיבה של קריאת שמע שם אחד מע"ב שמות, היוצא מהפסוקים (שמות יד יט-כא) ויסע ויבא ויט, ונרשם על תיבת 'השמרו' שם (הל"ז) 'אני' והיוצא מהתיבות מא' חריהם, הענן, קדי"ם: **ויש לפרש**, דרמו גדול רומז לנו בזה, דהנה ידוע דאני רומז למדת המלכות (וזהו א סה ע"ב), והיינו, אם יש לאדם מדת שפלות, ומחזיק עצמו לאין, אזי מדת מלכות נתעלית ונבנית בקומה שלימה, ונעשה מן 'אין' - 'אני', הרימו למדת מלכות, כל חד לפום דרגא דיליה. לאפוקי, אם האדם אינו מחזיק עצמו לאין, רק יש לו גבהות וגדלות, ואומר אני ואפסי עוד (ע"פ ישעיה מז ח), אזי נחלשת ונופלת בנין קומת המלכות הנקראת אני, ונעשה אין ח"ו: **כי עיקר היסוד לכל הדברים היא השפלות**, מדת אין, על דרך המבואר בספרים הקדושים, כי מעשים טובים בלי ענוה, הם כתפל מבלי מלח (ע"פ איוב ו. ו) וידוע כי מלח הוא קיום המאכל, על דרך הכתוב (במדבר יח יט) ברית מלח עולם הוא: **והשתא** אתי שפיר הכוונה מה שנרשם על תיבת 'השמרו' שם 'אני', פירוש כי זהו עיקר השמירה, שישמור שלא תיפול בנין קומת המלכות הנקראת אני, על ידי שיחזיק עצמו לאין וד"ל:

⁵ **גם כשמדבר הלל ושבח עיין תורה קנו ע"י שמטהר את לבו שכינה מדברת מגרונו ושכינה היא אני, דהיינו שעושה עצמו אין אזי מתלבש בו אני.**

⁶ **כמ"ש במשלי ל' ח' אניה בלב ים. ועיין מלכים-א פרק ט' שאניה נקראת אני, שם פסוק כז וישלח חירם באני את עבדיו אנשי אניות יודעי הים וכו'. ועיין ישעיה (לג כא) כי אם שם אדיר ידוד לנו מקום נהרים יארים רחבי ידים כל תלך בו אני שיש וצי אדיר לא יעברנו: ושמעתי מהריצ"ח בשם הרמח"ל שכדי לעבור את הים צריך להיות אני חזק עומד על דעתי כדי לא לטבוע בים הנגרש.**

⁷ עיין סוף תורה עב.

⁸ **תורה קיב - והמשפיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו, שיזכה פעם אחר פעם למי חיו, לדבר דבור אחר של אמת לפני ה' כראוי. ויש בזה כמה מדרגות, ומי שזוכה לבחינות אמת האמת, אין ה' אור לו, ואזי הוא מאיר בעצמו, כי נתלבש בו אור ה'. אף מי שעדיין לא הגיע למדרגה עליונה של אמת, ועל כל זה הוא במדרגה של אמת, אף כי אינו מאיר בעצמו, מאחר שלא הגיע לאמת הנכון, על כל זה האמת הועיל שיזכר אחר להאיר בו.**

⁹ **עיין סוף תורה פ' - נמצא שיוצא לנו מזה עצה נפלאה לעבודת ה', ובפרט בשעת התפלה, ש'ש'אדם רואה שאינו יכול להתפלל כלל, ולקשר המחשבה אל הדבור. אזי יזכיר את עצמו שהוא בודאי מר'צה למוות על קדוש השם, כי אף על פי שהוא כמו שהוא, אפלו אם הוא**

ומבאר כיצד מכינים א' של אני כי כל אחד מישראל נקרא צדיק, שנאמר (ישעי' ס') ויעמך ישראל" כולם צדיקים [י"ט/כ] המפרשים פירשו מעניין כלל הפרק שמדבר בימות המשיח שישארו רק צדיקים, אבל רבנו בתורה כג' אות ג' מפרש כי כל ישראל נקראים צדיקים, על שם הברית. והצדיק נקרא

אלף, מלשון אלופינו מסובלים (תהלים קמד/כא) דוד המלך מדבר שם משבח עם ישראל שהאלופים דהיינו הגדולים וצדיקים שבישראל נסבלים על קטנים דהיינו ששומעין להם, וי"מ/כ"ו שהצדיקים סובלים ייסורים להגן על העולם מפרצה של צרות. ולפי רבנו אולי אפ"ל מסובלים הכוונה ששומחים בחלקם, וסובלים דהיינו נושאים ומקבלים הנהגתו ית' בשמחה, כי מאמינים שכל חסרונם הקב"ה יתן להם ממילא וכל תפלתם היא רק לשמה כדי למלא תאוותו וחפצו לעשות חסד ולהשפיע טובה/כ"ג.

והנזן נקרא דיבור, כי הדיבור הוא מלכות דהיינו הספירה האחרונה מ" ספירות, והיא המגלה את מלכות הקב"ה, כמלך שע"י דיבורו יודעים רצונו, ע"ד על דרך מלכות פה [כ"ד] כי הדיבור הוא סוף המדרגות ומגלה את מחשבתו, כמו נוקבא שמגלה בלידה את מח האב, ומלכות נקרא נזן [כ"ה/כ"ו], כמ"ש על שלמה המלך ועל מלך המשיח (תהלים עב/כ"ו) **ינון שמו, ופי' רש"י לשון מלכות.**

בדיוטא התחוננה מאד. אף על פי כן, אם היו רוצים להעבירו על דת לגמרי, חס ושלום, בודאי היה מוסר נפשו על קדוש השם. פי על זה מרצה אפלו פושעי ישראל למות על קדוש השם ולא לעבר על דת, חס ושלום, כאשר ראינו בחוש פעמים אין מספר וכנ"ל. ותכף בשזיכר את עצמו שרוצה למטר נפשו על קדוש השם, על ידי זה יתעורר בחינת שלום, בחינת יוסף, שהוא בחינת התחברות המוח והדיבור כנ"ל, ועל כן על ידי זה יוכל להתפלל ולקשר המחשבה אל הדיבור וכנ"ל: וכן שמעתי מפיו הקדוש שאמר זאת בתוף שיתנו הקדושה לדבר פשוט שצריכין להתפלל במסירת נפשו:

^{טו} **ובעש"ט עה"ת** פרשת נח עמוד התפילה אות מא מב מג – יחשוב קודם התפלה שהוא מוכן למות באותה תפלה. וכן בלקוטים יקרים למגיד ממזריטש אות לא יחשוב קודם התפלה שהוא מוכן למות.

^{טז} **ישעיה פרק ס (כא)** ועמך בלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעו (ומטעיו) מעשה ידי להתפאר:

רד"ק (כא) ועמך כולם צדיקים – שיצרף אותם האל, כמו שכתוב וצרפתים כצרוף כסף והנשארים יהיו כולם צדיקים וקדושים, כמו שכתוב והיה כל הנשאר בציון והגותר בירושלם קדוש יאמר לו וגו':

מצודות דוד (כא) ועמך – העם הנשאר בך יהיו כולם צדיקים כי הרשעים יכלו בחבלי המשיח.

^{טז} בתקפה - ועמך ישראל כולם, בדפ"ר ותרגומו ומתרגו - ועמך כולם (כלשון הפסוק ועיון תורה לד' אות ד' גם חס כתב רבינו ועמך ישראל)

^{טז} עיין לעיל תורה לד' אות ד' ובתורה כג' אות ג'

^כ **בתורה לד** אות ד' מביא פסוק זה לענין של אחד מישראל יש לו בחי' צדיק מושל דהיינו שיש לו נקודת אהבה מצד נשמתו חלק אלוך שלו להאיר ולתקן נקודת חרפה בלב חבריו.

^{כא} **תהילים פרק קמד (יד)** אלופינו מסבלים אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחבתינו:

פרש"י – (יד) אלופינו מסבלים – אלופים גדולים שבנו נסבלים על קטניהם שהקטנים נשמעים לגדולים ומתוך כך אין פרץ בנו. ואין יוצאת – אין שמועה רעה יוצאת למרחוק. ואין צוחה – ואין קול מהומות מלחמה:

הגר"א קול אליהו – (סי' קמד) אלופינו מסובלים אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחובותינו (שם קמד. יד), יש לפרש על פי מה דאיתא בגמרא (מסכת ב"מ דף פ"ה ע"א) כולוהו שני יסורי דר' אלעזר ברבי שמעון לא שכיב אינש בלא זמניה, כולוהו שני יסורי דרבי לא איצטרך עלמא למיטרא וכו' ע"ש, וזהו כונת הפסוק כאשר אלופינו מסובלים ר"ל כאשר גדולי הדור שהם אלופינו הם מסובלים ביסורין ח"ו, אז אין פרץ שלא תהא שום פרצה, דהיינו שלא ימות אדם בלא זמניה, גם אין יוצאת ואין צוחה ברחובותינו, ר"ל שלא יהיה עצירת גשמים ולא יהי' הצורך להוציא התיבה והס"ת ברחובה של עיר לצווח ח"ו, כמו דאיתא במס' תענית (דף ט"ו ע"א) סדר תענית כיצד מוציאין את התיבה לרחובה של עיר וכו' ע"ש, וזהו אין יוצאת ואין צוחה. (דברי שאול):

^{כב} **ההבדל בין רש"י להגר"א** שרש"י פירש לפי ענין הפרק שמדבר משבח כל ישראל והגר"א פירש את הפסוק עצמו. ואמנם לפי ענין הפרק פירשו האבן עזרא ורד"ק ומצודות ומלבי"ם שאלופנו הם השוורים כמ"ש שגר אלפך. ורבנו מתייחס לפירוש רש"י כנראה, או שפרש כהגר"א.

^{כג} **עיין לעיל** בהערה על מאחז"ל הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים מה שביאר שם הבית אלקים לרבי יוסף מטראני

^{כג} * פתח אליהו

^{כג} עיין תורה א'

^{כד} **עיין תורה א'** – אך מחמת שאור השכל גדול מאד, אי אפשר לזכות אליו כי אם על ידי בחינת נזן שהוא בחינת מלכות, כמו שכתוב (תהלים ע"ב): **"לפני שמש ינון שמו", ופרש רש"י: "לשון מלכות".**

אות נ' רומזת לנפילה כמבואר בגמ' שע"כ לא נזכרת באשרי (תהילים קמה) ועיין המהר"ל מבאר שאות נזן טיבעה שצריכה סמיכה כי טבעה ליפול כידוע שבכל פועל שבשורש שלו יש נזן בתחילתו הוא נופל בהטיה כגון יפול ולא ינפול וכן להזהר וכן יקום ויטור ולא ינקום וינטור.

צ"ע למה נבחרה הנ' ולא כמבואר בכמה מקומות שהד' רומזת למלכות. ואפשר לתרץ עפ"י הביאה"ל אות יד' שמקשה הרי נ' רומז לנ' שערי בינה ולמה כאן נהפך להיות הכלי שהיא מידה אחרונה ותרץ שהכלי נקרא על שם האור השופע בו והכי נמי י"ל כאן.

עוד שמעתי מהר"צ"ח שהנ' בחי' נפילה רומז לנוקבא שהיא בחי' תרדמה דהיינו חסרון עמידה וראיה בחי' עולימתא שפירתא דלית לה ענין שהכוונה למלכות שהיא בחי' אמונה היכן שלא משיג בשכל ומאידך דייקא האשה היא מאירה את עיניו ומעמידתו על רגליו (לשון

והיוד של הכלי הנקרא אני נעשה ע"י המחשבה שמקשר להדיבור כנ"ל. כי המחשבה נקרא יוד, כמ"ש בשירת הים ששרו ישראל כשעלו מים סוף (שמות טו/כ"ח) אז ישיר משה, ופי' רש"י יו"ד ע"ש המחשבה נאמרה. כיון שכתוב אז לשון עבר קשה לשון ישיר שהוא לשון עתיד, לכן פרש"י שיווד של ישיר רומז שעלה במחשבתם לשייר/כ"ט, ואז שרו כולם/ל נמצא שהמתפלל הוא בחי' א', ודבורי התפילה הם נ', וכשמקשר מחשבה י' לדיבור, נעשה צירוף אנ"י, שהוא כנוי לספירת המלכות שהיא הכלי המקבל מכל הספירות, בחי' תפלה שעל ידה מקבלים את השפע וכמ"ש ואני תפלה, ונגמר הכלי הנקרא, אני דהיינו דיבור של צדיק בכוונה, כי עיקר הכלי לשפע הוא הדבור/ל"א אבל דווקא כשהוא בכוונה ויוצא מפה של צדיק נעשה כלי שלם בחי' אני והשפע יורד/ב, ונשלם חפץ הש"י, כי חפץ חסד הוא [ל"ג]/ל"ד, ולפיכך השם יתברך מתאוה לתפלתן כי רוצה להשפיע חסד וא"א להשפיע אלא כשיש כלי לקבל השפע, לכן מתאוה לתפילתם שהיא הכלי לשפע :

וידוע הוא, כי מי שמקבל תענוג מאחר נקרא נוקבא, ר"ל לגבי' שאין הכוונה שנעשה ממש נוקבא אלא רק לגביה דהיינו רק ביחס לנותן לו את תאוותו, ובאותו זמן שנותן לו. ונמצא כשהש"ת מקבל תענוג מישראל מתפלתן, כביכול נעשה נוקבא לגבי ישראל. וזהו רמוז במה שכתוב הרבה פעמים בתורה על הקטרת בשר הקרבנות והקומץ של המנחות הקרבים על המזבח (במדבר כח/ל"ה) אשה ריח ניחוח לה', ולכאורה המילה אשה מיותר, אבל נקט הכתוב אשה ריח ניחוח לרמוז

מדרש) רמז שרק ע"י הנ' זוכה לשכל. וכן מצינו בדוד שהוא מצד אחד בחי' סוכת דוד הנופלת ומאידך ע"י התהילים שלו עולה לבחי' העוסק בנגעים ואהלות. והכי נמי כאן ע"י הנון דייקא יכול לזכות לשכל ובלעדיו לא. וכן בזהר עה"פ גם כי נפילתי קמתי שדייקא ע"י שנפילתי זכיתי לקום עוד יותר, בחי' ירידה צורך עליה, וכנ"ל בחי' ביטול כל שכל עצמי עמ"נ לזכות לשכל אלקי.

^{כ"ו} תהילים פרק עב (יז) יהי שמו לעולם לפני שמש יצא ויגוץ/ו) שמו ויתברכו בו כל גוים יאשרוהו:

פרש"י – ינון לשון מלכות ושררה כמו (משלי כ"ט) ואחריתו יהיה מנון, ולניני השליט על נכסי אחרים, אמרו בלבם נינם יחד (תהלים ע"ד) מלכיהם יחד.

אבן עזרא (יז) יהי שמו – שם שלמה או המשיח:

^{כ"ח} שמות פרק טו (א) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לידוך ויאמרו לאמר אשירה לידוך כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים:

רש"י (א) אז ישיר משה – אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה וכן (יהושע י) אז ידבר יהושע וכן (מ"א ז) ובית יעשה לבת פרעה חשב בלבו שיעשה לה אף כאן ישיר אמר לו לבו שישיר וכן עשה ויאמרו לאמר אשירה לה. וכן ביהושע כשראה הנס אמר לו לבו שידבר וכן עשה ויאמר לעיני כל ישראל וכן שירת הבאר שפתח בה אז ישיר ישראל פירש אחריו עלי באר ענו לה (מ"א יא) אז יבנה שלמה במה פירשו בו חכמי ישראל שבקש לבנות ולא בנה למדנו שהיוד ע"ש המחשבה נאמרה זהו ליישב פשוטו...

שפתי חכמים (א) דקשה לרש"י דהוה ליה למימר אז שר דישייר משמע לעתיד ואז לשון עבר הוא דאז שר, ומתפרץ אז וכו' עלה בלבו וכו' כלומר דישייר קאי אמחשבה:

^{כ"ט} עיין שם משמואל בשלח תרעג – מבאר מדוע בשירת הים היה צריך שתחילה יעלה במחשבתם לשיר. עי"ש כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה בזה, וכאן בשירת הים כל ישראל אמרו זה קלי ואנוהו נמצא שכולם במדרגת משה רבנו, שכינה מדברת מגרונם, אפילו עוברים שאין להם כלי דבור, ואם לא שתחילה עלה במחשבתם לשיר לא היתה מתייחסת אליהם השירה ע"ש.

^ל **סוטה דף כז:** בו ביום דרש רבי עקיבא אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר שאין ת"ל לאמר ומה ת"ל לאמר מלמד שהיו ישראל עונין שירה אחריו של משה על כל דבר ודבר כקוראין את הלל (אשירה לה' כי גאה גאה) לכך נאמר לאמר רבי נחמיה אומר כקורין את שמע ולא כקורין את הלל:

^{לא} **כמבואר בתורה לד אות ג' –** כי לכאורה קשה, למה אנו צריכין לתפלה, והשם יתברך יודע מחשבות. אכל מחמת שהדיבור הוא כלי השפע, שבהם מקבלין השפע. כמו שכתוב (דברים א'): "ויברך אתכם באשר דבר לכם", הינו לפי הדיבור פן השפע. אם הדיבור הינו הפלי השפע הוא בשלמות ובמלאכה, אזי יכולין לקבל בהם רב שפע. והדבורים של הצדיק, בודאי הוא בשלמות ובמלאכה, לכן יכול להמשיך השפע לישראל.

^{כ"ז} בדפ"ר והשפעה יוד, בתקפא (בג"ד) – והשפע היוד, בתקפא (ג"סין ואוצר) ותולד ומתלדו – והשפע יוד (לא נמצא בלוח השמסות דפ"ר)

^{כ"ח} מיכה ז' ה"ג

^{לד} **מיכה פרק ז (יח) מי אל כמוך נשא עון ועבר על פשע לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא:**

^{כ"ט} נזכר יז פעמים בתורה. טהם ג"פ בכמדרש כח שצ"ן מוהר"ן.

^{לו} **במדבר פרק כח (ו) עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחוח אשה לידוך:**

שמות פרק כט (יח) והקטרת את כל האיל המזבחה עלה הוא לידוך ריח ניחוח אשה לידוך הוא:

רש"י (יח) ריח ניחוח – נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני: אשה – לשון אש והיא הקטרת איברים שעל האש:

שפתי חכמים – (ט) לא שהריח יתן לו מנוחה שהרי כתיב (תהלים ג, יב) אם ארעב לא אומר לך וגו'. (רא"ם): דקשה לרש"י והלא אין לך ריח רע מזאת ששורפים הבשר והעצמות לכך פירש נחת רוח וכו'. (דבק טוב): (י) אשה הוא תואר השם של העולה ונקראת כן מפני שכל איברי העולה נתנו באש:

כי על ידי ריח הניחוח שמקבל השם יתברך מתפללות של ישראל, נעשה בסוד אשה. וכתיב ונקבה תסובב גבר (ירמ' לא) ופשוט הפסוק שהקב"ה אומר לישראל שישבו אליו כאשה המסובבת את הגבר לבקש שישאנה. ורבנו דורש עפ"י הסוד שאשה כיון שמקבלת השפע מבעלה היא בחי' מקיף וחיצוניות ביחס לבעלה המשפיע לה, כך כביכול הקב"ה כשמקבל תאוותו מהצדיק המתפלל בכוונה כנ"ל, נעשה בחי' חיצוניות ביחס אליו/לח, א"כ מהפנימות לט של הקב"ה נעשה חיצונות והפנימיות היא הנסתר. (ויע' לעיל בהתורה אור הגנוז (סי' ט"ז) שם/מא) **מבואר ג"כ ענין זה** וזה לשונו שם – ע"י הריח ניחוח שמקבל נעשה בחי' אשה ונקבה תסובב גבר דהיינו ש הקב"ה נעשה בבחי' מלבוש נגלה, היינו מבחי' שהיה מתחלה בנסתר עכשיו נתגלה ע"י התפלה. וקוב"ה ואורייתא כולא חד/מב, ואז ע"י התפלה נתגלה אורייתא, היינו סתרי אורייתא.

עתה חוזר רבנו לבאר את הפסוק שבו פתח את התורה (ישעיה מג ב')/מב כי תעבור במים אתך אני, ובנהרות לא ישטפוך, עפ"י המבואר לעיל. – כי תעבור במים – כשתרצה לגלות את הנסתר שבתורה, אתך אני – תראה להביא אתך כלי של אני. וכנ"ל שע"י הכלי של אני דהיינו תפילה בכוונה, מתקבלת התפילה והקב"ה יכול להשפיע בכלי הזה שפע כתאוותו שחפץ חסד הוא. ואזי נעשה בחי' אשה תסובב גבר בחי' מקבל, ונעשה הפנימיות לחיצוניות ומתגלה הנסתר, שהוא הנסתר שבתורה.

רבנו בחיי (ויקרא א' ט') – ודרשו בתורת כהנים (פרשה ה, ט) עולה אשה ריח ניחוח לה, עולה לשם עולה, אשה לשם אשים, ריח לשם ריח, ניחוח לשם נחת רוח, לה' לשם מי שעשה את העולם. וביאור זה, עולה לשם עולה לשם העשירית המתעלה, ולא ששם תכלית הכוונה אלא שמשם תחיל המחשבה ומשם תבוא אל הקודש,

ל' **ירמיה פרק לא** (כא) עד מתי תתחמקין הבת השוכבת כי ברא ידוד חדשה בארץ נקבה תסובב גבר:

רש"י (כא) תתחמקין – תסתרי ממני שאת בושא לשוב אלי מפני דרכך הנה חדשה נבראת בארץ שהנקבה תחזור אחר הזכר לבקשו שישאנה לשון ואסובבה בעיר אבקשה וגו':

רד"ק – (כא) עד מתי תתחמקין – מתי תהיי מסובבת לכאן ולכאן מן חמק עבר שענינו סבב: הבת השובבה – שהיתה שובבת ומורדת בי כלו' עד מתי תסבב הנה והנה ולא תלכי דרך ישרה לשוב אל אישך הראשון כלומר עד מתי תתעצלי בתשובה: כי ברא ה' חדשה בארץ – עתיד לברוא חדשה אחר שתשבי בגלות ימים רבים ומה היא החדשה כי נקבה תסובב גבר שדרך העולם שהאיש מחזר ומסובב אחר האשה וכן אמרו רז"ל בעל אבדה מחזר על אבדתו ואז הנקבה תסובב אחר אישה כלומר שישבו בני ישראל אל ה' אלהיהם ויגאלם וכן אמר בנבואת הושע ואחר ישבו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים:

לח **צ"ע א"כ** מדוע דווקא תפילה ולא כל נחת רוח מעשיית רצונו, ואולי כי הכתוב אשה ריח ניחוח כתיב בקרבנות, ותפלות כנגד תמידין תקנום. וצ"ע.

^{טז} גם בדפוס ותרגום - מהפנימות נעשה חיצונות, מתרגום - מהפנימיות נעשה חיצוניות

^{טז} מזהר"ן בחקפה

^{מא} **שם סוף אות ה'** – וזה זוכה על ידי תפלה, פי' הקדוש ברוך הוא מתאווה לתפלתו של ישראל (ד), וכשישראל מתפלל ל'פניו וממלאין תאוותו, אזי נעשה כביכול בבחינת אשה, שהוא מקבל תענוג מעמנו, כמו שכתוב (במדבר כ"ח): "אשה ריח ניחוח לה" על ידי הריח ניחוח שמקבל נעשה בבחינת אשה, ונקבה תסובב גבר" (ירמיה לא), שהקדוש ברוך הוא נעשה בבחינת מלבוש נגלה, היינו מבחינת שהיה מתחלה בנסתר, עכשו נתגלה על ידי התפלה, וקדשא ברוך הוא ואורייתא בלא חד, ואז על ידי התפלה נתגלה אורייתא, היינו סתרי אורייתא:

^{מב} **זהר יתרו פה: צ:** אחרי מות עג. בעש"ט עה"ת פרשת נח אות פח ופרשת ואתחנן מקור מים חיים שם אות לב

וזהר אחרי מות דף עג. – דתנינן שלמדנו כי תלת דרגין אינון מתקשרן דא ב'דא, קדשא ברוך הוא אורייתא וישראל שלש מדרגות הם המתקשרות זו בזו, שהם הקב"ה והתורה וישראל, כי הקב"ה נתן את התורה כדי לזכות את ישראל, וכל חד דרגא על דרגא סתים וגליא וכל אחת מאלו הג' בחינות, היא מדרגה על מדרגה, דהיינו סתומה וגלויה, כי קדשא ברוך הוא דרגא על דרגא סתים וגליא הקב"ה סתום ו"ל הוא מדרגה סתומה על מדרגה הגלויה שהיא המלכות, לפי שז"ל מלכות מלכות, אורייתא הכי נמי סתים וגליא גם התורה היא סתומה וגלויה, כי יש בה פשוט ויש בה סוד, ישראל הכי נמי דרגא על דרגא וגם ישראל הם מדרגה על מדרגה, ד'דא הוא דכתיב זהו שכתוב מגיד דבריו ליעקב תקיף ומשפטיו לישראל, תרין דרגין אינון יעקב וישראל הרי כי שתי מדרגות הם יעקב וישראל, חד גליא וחד סתים אחת גלויה שהיא מדרגת יעקב שבה אחוים בעלי הפשוט, ואחת סתומה שהיא מדרגת ישראל שבה אחוים בעלי הסוד.

ושאל מאי קא מיידי מה בא הכתוב להורות בזה, והשיב אלא כל מאן דאתגור ואתרשים בשמא קדישא אלא כל מי שנימול ונרשם בשם הקדוש, (כי מי שנימול צוה עליו השם הוי"ו) תבין ליה באינון מלין דאתגליין באורייתא נותנים לו חלק בדברים הנגלים שבתורה, כלומר מודיעין ליה ברישי אתון ברישי פרקין כלומר שמודיעים לו בראשי תיבות, ובראשי פרקים, דהיינו קיצורי הלכות הנחוצות לו לדעת מיד, ואחר כך תבין עליה חומרא דפקודי אורייתא ולא יתיר נותנים עליו חומר החיוב והזהירות של קיום מצות התורה ולא יותר, כלומר שמלמדים אותו שאר ענינים אבל רק בחלק הנגלה מהתורה, עד ד'סתלק בדרגא אחרא עד שמתעלה למדרגה אחרת שאז מוסרים לו גם סתרי תורה.

בעל שם טוב על התורה – פרשת נח אות פח. ישים כל מחשבתו בכח התבות שהוא מדבר עד שיראה האורות של התבות האיך מתנוצצים זה בזה, ומתוכו נולדים כמה אורות, וזהו (תהלים צ"ז) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, האותיות שבתורה הם ס' חדרים של השם יתברך שהוא ממשך בהם את אצילות אורו כמו שכתב בוזהר הקדוש (עי' יתרו דפ"ה ע"ג, אחרי דע"ג ע"א) קודשא ברוך הוא ואורייתא כולא חד ולתוכן צריך אדם לתת כל הכוונה שהיא הנשמה, כי הכוונה הוא הנשמה, וזהו הדבקות, סא) קודשא ברוך הוא ואורייתא וישראל כולא חד, וזהו התפשטות הגשמיות, פירוש שיפשיט נשמתו מגופו, ותהיה נשמתו מלובשת באותן המחשבות שהוא מדבר, ויראה כמה עולמות העליונים: (כתר שם טוב ח"ב ד"ד ע"ד. ולקוטי אמרים ד"ד ע"א בשנוי קצת):

^{מג} ישעיה פרק מג (ב) פי תעבר במים אתך אני ובנהרות לא ישטפוך פי תלך במו אש לא תפנה ולהבה לא תבער פך:

ונ"ל להוסיף לבאר הדרש, בתוך פשט הפסוק, ש"אני" הוא תפילה בכוונה, ובתפלה דייקא באות מחשבות זרות/מ"ד, והמלחמה בהם קשה, וצריך להכין כלי של "אני", דהיינו תקיפות גדול כנגד המים הזדונים, לעבור בשלום את הים נגרש, כמ"ש "אתך אני ובנהרות לא ישטפורך", דהיינו שעם הכלי של אני, אזי מימי הנהרות לא ישטפורך, ואני הוא בחי' ספינה כמ"ש (ישעיה לג כא) /מ"ו "אני שיט", דהיינו אניה שבכח המחיצות שלה מתגברת על המים הזדונים, ויכולה לעבור בשלום את הים. וזה בחי' אני תרתי משמע שהוא תפלה כדל ורש בחי' אין, והוא בחי' אני דהיינו גאוה דקדושה נגד המניעות שבתפלה/מ"ו. וזהו "אתך אני" שאם תכין כלי של "אני", אזי "אתך אני" דהיינו הקב"ה אתך/מ"ו בבחי' אשה תסובב גבר.

וזהו פי' הפסוק, **כי תעבור במים, ותעבור מלשון התגלות, כמה שכתבמ"ח (שמות יב) /מ"ט ועבר ה' לנגוף את מצרים ות"א** ותרגם אונקלוס ויתגלי ה' וכו'. ואין מים אלא תורה [ג] /נ"א כמ"ש (ישעיה נה א) /נ"ב כל מצא לכו למים. **והפי' כי תעבור במים הוא, כשתרצה שתעבור דהיינו שיתגלה לך הנסתר מהתורה דהיינו הנסתר שבתורה. אתך אני, כלומר תראה שתעשה**

הכלי שנקראת אני כנ"ל שהקב"ה חפץ חסד על כן תאב לתפלה בכוונה, כי רק בה יכול להשפיע טוב לישראל, וכשמקבל מישאל תפילה כזו, נעשה כביכול בחי' אשה תסובב גבר, דהיינו שנהפך הפנימיות שלו ית' לחיצוניות ומתגלה. ופנימיותו ית' היא הנסתר שבתורה, בחי' אור הגנוז בתורה :

עד כאן ביאור חברותא על תורה עג

^{מ"ד} תורה ל' אות ז' - כי כל הערוב הדעת וכל הבלבולים וכל השטותים שיש לנו לפעמים, הכל נמשך בתפלתנו. כי כל הבלבולים וכו' וכל המחשבות שחושב האדם לפעמים, הכל באים על דעתו בשעת התפלה דיקא, והכל נשמע אליו אז דיקא, בשעה שעומד להתפלל. בבחינת (שם ק"ו): "מי ימלא גבורות ה', ישמיע כל תהלתו". 'תהלתו' לשון (איוב ד): "ויבמלאכיו ישם תהלה", הינו ערוב ובלבולים, שאז משמיעין את עצמן דיקא בשעה שעומד להתפלל ולמלא גבורות ה'. והוא בשתי בחינות: או שבאים להתתקן מחמת שרואים שמתפלל בכונה כראוי, על כן באים להתתקן. כי עכשו הוא הזמן שיכולין להתתקן, כי יש בהם ניצוצות קדושים שצריכין תקון. או בבחינה אחרת, מחמת שאינו ראוי להתפלל, ובאין לבלבל אותו מתפלתו. על כל פנים בין כך ובין כך, בשעת התפלה דיקא באין כל הערובים וכל הבלבולים של האדם, ונשמעין אצלו אז, ובשביל זה נקראין הבלבולים והערובים תהלה כנ"ל, מחמת שהן באים דיקא בעת התפלה והתהלה כנ"ל:

^{מ"ה} ישעיה פרק לג (כא) פי אם שם אדיר ידוד לנו מקום נהרים יארים רחבי ידים כל תלך בו אני שיט וצי אדיר לא יעברנו:

^{מ"ו} וזה בחי' מה שביארנו בתורה ו' ותורה פו תנינא את הפסוק הנותן בים דרך, ובחי' כריתת ברית שכדי להיות מחובר אליו בתפילה צריך לכרות עצמו מכל המניעות על זה וכנ"ל.

^{מ"ז} אתך אני - מה שנקט אתך ולא עמך אולי אפשר לבאר עפי' משך חכמה בראשית יב ד' שאברהם היה הולך ומתקדש לכן כשיצא מחין (יב ד') כתיב וילך אתו לוט ואחי"כ כשהגיעו לא"י (יג א) לוט עמו ואחי"כ (יג ה) וגם ללוט ההולך את אברהם. אבל צ"ע כי הגר"א בקול אליהו פירש להפך במדבר כב יב מבאר שתלך עמדם דהיינו בכוונה אחת ובלב אחד ואילו איתם הכוונה ששניהם הלכו ביחד אבל בלא כוונה אחת. וגם פירש שם שאת ואתו זה דהיינו דך. ולפי הגר"א צ"ע מדוע לו עמך אני אבל באמת א"א להשוות ממש את הקב"ה הנמצא איתנו לומר שאנו ממש באותה תכוונה.

^{מ"ח} גם בספורי ותולד - שכתב ותולדו - שכתוב

^{מ"ט} שמות פרק יב (כג) ועבר ידוד לנגוף את מצרים וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ידוד על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל פתיכם לנגוף:

תרגום אונקלוס (כג) ויתגלי יי לממחי ית מצרים ויחיו ית דמא על שקפא ועל תרין ספיא ויחוס יי על תרעא ולא ישבוק לחבלא למיעל לבתיכון לממחי:

^{נ"א} * ב"ק יז

^{נ"ב} א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי מאי דכתיב (ישעיה לב-כ) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וזכה לנחלת שני שבטים שנאמר אשריכם זורעי ואין זריעה אלא צדקה שנאמר (הושע י-יב) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד ואין מים אלא תורה שנאמר (ישעיה נה-א) הוי כל צמא לכו למים וזכה לנחלת שני שבטים וזכה לכילה כיוסף דכתיב (בראשית מט-כב) בן פורת יוסף בנות צעדה עלי שור הווכה לנחלת יששכר דכתיב (בראשית מט-יד) יששכר חמור גרם אית דאמרי אויביו נופלין לפניו כיוסף דכתיב (דברים לג-יז) בהם עמים ינגח יחדו אפסי ארץ וזוכה לבינה כיששכר דכתיב (דברי הימים א יב-לג) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל:

^{נ"ג} ישעיה פרק נה (א) הוי כל צמא לכו למים ואשר אין לו כסף לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלוא כסף ובלוא מחיר יין וחלב:

